

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних
відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики

Кваліфікаційна робота магістра

на тему: **«СПОЛУЧЕНЕ КОРОЛІВСТВО В МІЖНАРОДНИХ
МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ»**

Виконав:

студент 2 курсу, групи УО-61

спеціальності «Міжнародні економічні
відносини»

освітньої програми «Міжнародні
економічні відносини»

другого (магістерського) рівня вищої
освіти

 Ткаченко Г. Є.

Керівник:

к.е.н., доц. Шуба М. В.

Рецензент:

Харків – 2024 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»
Кафедра міжнародних економічних відносин та логістики
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 292 – «Міжнародні економічні відносини»
Освітня програма – «Міжнародні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри
Анна ЗАЙЦЕВА

« ____ » _____ 2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ
Ткаченку Глібу Євгенійовичу

1. Тема роботи «Сполучене Королівство в міжнародних міграційних процесах»

керівник роботи к.е.н., доц. Шуба М.В.

затверджені наказом по університету від “17”09. 2024 року № 4001-5/2938

2. Строк подання студентом роботи 18.11.2024 р.

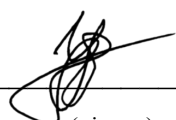
3. Перелік питань, які потрібно розробити:

розглянути концептуальні основи дослідження міжнародних міграційних процесів; визначити сутність міжнародної міграції та фактори, що її обумовлюють; систематизувати методичні підходи до дослідження участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах; проаналізувати глобальні тенденції розвитку міграційних процесів; визначити особливості участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах; охарактеризувати економічні наслідки міжнародної міграції для Сполученого Королівства; узагальнити перспективні напрями розвитку міграційної політики Сполученого Королівства; визначити потенціал імміграційних програм Сполученого Королівства для стимулювання глобального економічного розвитку.

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1.	Розділ 1. Теоретико-методичні засади дослідження міжнародних міграційних процесів
2.	Розділ 2. Аналіз участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах
3.	Розділ 3. Перспективи участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах

5. Дата видачі завдання 01.12.2023

Студент Г. Є. Ткаченко
(підпис)

Керівник роботи М. В. Шуба
(підпис)

ЗМІСТ

Вступ	5
Розділ 1. Теоретико-методичні засади дослідження міжнародних міграційних процесів	8
1.1. Концептуальні основи дослідження міжнародних міграційних процесів	8
1.2. Сутність міжнародної міграції та фактори, що її обумовлюють	15
1.3. Методичні підходи до дослідження участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах	22
Висновки до першого розділу	25
Розділ 2. Аналіз участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах	27
2.1. Глобальні тенденції розвитку міграційних процесів	27
2.2. Особливості участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах	41
2.3. Економічні наслідки міжнародної міграції для Сполученого Королівства	52
Висновки до другого розділу	67
Розділ 3. Перспективи участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах	69
3.1. Перспективні напрями розвитку міграційної політики Сполученого Королівства	69
3.2. Потенціал імміграційних програм Сполученого Королівства для стимулювання глобального економічного розвитку	78
Висновки до третього розділу	85
Висновки	86
Список використаних джерел	92

ВСТУП

Актуальність дослідження. Міжнародна міграція є одним з глобальних явищ, що стосується інтересів всіх країн світу: країн походження або призначення міграційних потоків, чи транзиту міграційних потоків. Протягом останніх десятиліть діапазон країн, які мають статус країн імміграції, розширився, в основному, за рахунок європейських країн, в тому числі, Сполученого Королівства.

Міграційні процеси Сполученого Королівства мають складний характер за рахунок поєднання особливостей наслідків деколонізації країни і сучасних міграційних проблем, пов'язаних із збільшенням потоку біженців та нелегальних мігрантів з країн Близького Сходу, Північної Африки та Південної Азії. Протягом всього періоду формування національної міграційної політики Сполучене Королівство випробувало як ліберальну, так і жорстку моделі, врешті після Брекзиту зробивши вибір саме жорсткої моделі. Однією з причин такого вибору є значне зростання населення Сполученого Королівства за рахунок мігрантів і негативного відношення до цього громадян країни і місцевих громад.

Для України досвід участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах є актуальним, оскільки наша країна має сформувати власну модель міграційної політики, яка зможе протистояти викликам, пов'язаним з втратами робочої сили, у т. ч. внаслідок міграції значної кількості населення.

Ступінь вивчення проблеми. Дослідженню міжнародних міграційних процесів присвячують свої праці велика кількість як українських, так і іноземних науковців. Серед них варто виділити А. Голікова, О. Довгаль, А. Савчук, М. Семенову, Н. Стахову, Я. Петрову, В. Піше, І. Іващук, М. Живко, Е. Равенштайна та інших.

Особливості участі Сполученого Королівства у міжнародних міграційних процесах, наслідки міжнародної міграції для економіки цієї

країни та перспективи її подальшого залучення у ці процеси досліджували М. Сампшн, П. В. Уолш, Б. Бриндл, Михнеа В. Куїбус, С. Никелл, С. Джумана, Б. Антчак, Х. Демпстер, Дж. Дью, С. Хакстеп, М. Кастильони, К. Циммер та інші.

Мета дослідження – визначення особливостей та перспектив участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах.

Відповідно до мети дослідження в кваліфікаційній роботі магістра поставлені наступні **завдання**:

- розглянути концептуальні основи дослідження міжнародних міграційних процесів;
- визначити сутність міжнародної міграції та фактори, що її обумовлюють;
- систематизувати методичні підходи до дослідження участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах;
- проаналізувати глобальні тенденції розвитку міграційних процесів;
- визначити особливості участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах;
- охарактеризувати економічні наслідки міжнародної міграції для Сполученого Королівства;
- узагальнити перспективні напрями розвитку міграційної політики Сполученого Королівства;
- визначити потенціал імміграційних програм Сполученого Королівства для стимулювання глобального економічного розвитку.

Об’єкт дослідження – процес розвитку міжнародних міграційних процесів.

Предмет – особливості та перспективи участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах.

Методи дослідження. Для визначення особливостей та перспектив участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах було використано як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження. Серед

загальнонаукових методів варто відзначити метод узагальнення, аналіз, синтез, індукцію, дедукцію та системний метод, які було застосовано на всіх етапах дослідження. Також для досягнення мети кваліфікаційної роботи було використано тренд-аналіз, кореляційно-регресійний аналіз та SWOT-матрицю, що дозволило створити цілісне уявлення про участь Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах.

Інформаційну базу складають статистичні матеріали та аналітичні звіти Міжнародної організації з міграції, Організації економічного співробітництва та розвитку, Міграційної обсерваторії (Migration Observatory) на базі Центру міграції, політики та суспільства (COMPAS) Оксфордського університету, Світового банку, офіційні сайти Сполученого Королівства, що надають статистичну інформацію (наприклад, Офіс національної статистики) тощо.

Апробація. Окремі положення кваліфікаційної роботи магістра були опубліковані у збірнику матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції «Глобальні напрями наукових досліджень і технологічного розвитку» («Global Directions in Scientific Research and Technological Development») 11-13 листопада 2024 року, м. Валенсія, Іспанія. Назва доповіді: «Наслідки «відтоку мізків» для Сполученого Королівства».

Робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків; містить 99 сторінок тексту, 19 рисунків, 16 таблиць. Список літератури включає 80 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

1.1. Концептуальні основи дослідження міжнародних міграційних процесів

Міжнародні міграційні процеси є однією з найважливіших тем дослідження серед науковців. Міграція є складним соціально-економічним та демографічним явищем, яке вивчається з різних наукових точок зору. У рамках теоретичних підходів до вивчення міграційних процесів виділяються декілька основних концепцій та моделей, які пояснюють причини, механізми та наслідки міграції.

У кінці 19-го століття Ернст Георг Равенштайн, англо-німецький картограф, опублікував три статті, в яких використано дані переписів 1871 та 1881 років для опису моделей внутрішньої міграції через Британські острови. У третій статті він поширив свій аналіз на Європу, Сполучені Штати Америки та Канаду, досліджуючи «іноземний елемент» у їхньому населенні [1]. Ці статті продовжують впливати на дослідження внутрішньої та міжнародної міграції.

Найбільш цитована робота Е. Равенштайна, опублікована в 1885 році, має назву «Закони міграції». Він представив статтю в Лондонському статистичному товаристві (пізніше Королівському статистичному товаристві), після чого послідувала довга сесія запитань і відповідей. Ключовим результатом «Обговорення статті пана Равенштайна» було те, що і автор, і учасники дискусії погодилися, що «закони» не є незмінними правилами, а радше «емпіричними узагальненнями», специфічними для часу та місця [1; 2].

Праця Е. Равенштайна «Закони міграції» вважається першим науковим дослідженням міграції. З того часу було опубліковано велику кількість наукових досліджень із різних аспектів міжнародних міграційних процесів.

Їх велика кількість значно ускладнює їхню класифікацію. На думку М. А. Семенової, можна виділити декілька основних груп досліджень: роботи з комплексними теоріями міграції, дослідження причин і чинників міграційних процесів, праці з типології міграції, дослідження міграційної політики, праці щодо впливу міграції на країни походження та призначення, а також роботи, присвячені конкретним міграційним процесам (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1

Класифікація досліджень з міграції за М. Семеновою

Група досліджень	Основна тема	Автори
Цілісні теорії міграції	Теорії, які пояснюють міграційні процеси	С. Стоффер, Дж. Зіпф, Е. Лі, У. Льюїс, М. Тодаро, Дж. Борхас, Д. Масей, В. Зелінський, Р. Склдон, Х. де Хаас, М. Критц, С. Вертович, П. Левіт, Н. Глік-Шиллер
Причини і чинники міграції	Вивчення причин міграції	О. Малиновська, Т. Бауер, Дж. Борхас, С. Каслз
Типологія міграції	Класифікація міграційних процесів за різними критеріями	Ю. Римаренко, О. Піскун, С. Рязанцев, Н. Гонзалес, С. Каслз
Міграційна політика	Управління міжнародною міграцією	О. Малиновська, Д. Массей, А. Геддес
Наслідки міграції	Вплив на економіку, соціальну, політичну сфери держави	С. Каслз, Х. де Хаас, М. Міллер, Дж. Уго
Економічний підхід	Дослідження соціально-економічних наслідків міграції	Ч. Кінлебергер, Дж. Бордхас, Т. Хаттон, К. Джонс, Дж. Вілліамсон, Ф. Ортего, Дж. Холліфілд, К. Пассаріс

Таблиця складена автором за матеріалами: [3]

Перша група включає роботи, що створюють цілісні теорії міграції, пояснюють її формування, поведінкові особливості людей та механізми її підтримки. Серед цих теорій – гравітаційні моделі Стоффера і Зіпфа, теорія «притягування-виштовхування» Лі, неокласичні моделі Льюїса, Тодаро, Борхаса, синтетична теорія Массея і Коена, теорія мобільного переходу Зелінського, доповнена Склдоном та Хаасом, системна теорія міграційних систем Критц, теорія транснаціоналізму Вертовича, Левіт і Глік-Шиллер, а

також праці інших авторів, які розглядають міграцію у взаємодії з іншими дисциплінами [3].

До другої групи відносяться дослідження, що пояснюють причини міграції та враховують вплив не лише факторів, але й умов міграції. О. Малиновська, Т. Бауер, Дж. Борхас, К. Циммерман, С. Каслз та інші детально вивчають мотиви міграції.

Щодо типології міграції, існує ряд критеріїв, таких як тривалість перебування, напрямок, організованість, причини та цілі тощо. Серед авторів, які класифікували міграцію, – Ю. Римаренко, С. Рязанцев, О. Піскун, С. Каслз, Н. Гонзалес та інші. Питання управління міжнародною міграцією та політики в цій сфері досліджували О. Малиновська, Д. Массей, А. Геддес тощо.

Наступна група досліджень присвячена впливу міграції на різні сфери життя держави – економічну, соціальну, політичну. Особливу увагу приділяють трансформаціям, що відбуваються внаслідок руху населення на національному та міжнародному рівнях. У цю групу входять роботи С. Каслза, М. Міллера, Х. де Хааса та інших, які зокрема брали участь у створенні фундаментального дослідження «Ера міграції». Серед тих, хто вивчав вплив міграції на міжнародні та національні системи, варто також відзначити Уго, Льюїса, П. Мартіна, О. Малиновську, С. Ньюланда та інших.

Деякі автори, як М. Тодаро і Р. Скеддон, розглядали міграцію в контексті розвитку, підкреслюючи її вплив на урбанізацію, бідність та взаємозв'язок між внутрішньою та міжнародною міграцією [4; 5].

Незважаючи на широку полідисциплінарність, економічний підхід до аналізу впливу міграції залишається домінуючим, зокрема його соціально-економічні аспекти висвітлювалися в роботах Кінлебергера, Борхаса, Вілліамсона, Пассаріса та інших. Водночас вплив міграції на суспільно-політичні процеси, включно з питаннями безпеки та інтеграції, детально досліджували Малиновська, Лейтон-Хенрі, Коен, Мессіна та інші автори [3].

А. В. Савчук поділяє напрями наукових досліджень міжнародної міграції на наступні: неокласична теорія (міжнародна міграція розглядається з точки зору економічної нерівності між державами та дисбалансу), теорія людського капіталу (міжнародна міграція у цьому випадку є інвестицією в людський капітал) та нова економічна теорія (прихильники теорії вважають, що ціль міграції – зменшення ризиків і збільшення доходів завдяки грошовим переказам) [6].

Таблиця 1.2

Основні теорій міжнародної міграції за А. Савчук

Теорія	Характеристика	Основні особливості
Неокласична теорія	Міжнародна міграція пояснюється економічною нерівністю між країнами та економічним дисбалансом. Рух робочої сили обумовлений спробою мігрантів покращити свій економічний статус.	- Виходить із рівня зарплат та економічних <u>нерівностей</u> між країнами як основного фактору міграції. - Еміграція зменшує рівень розриву в заробітній платі і стимулює рух робочої сили.
Теорія людського капіталу	Підкреслює, що міграція може бути способом інвестицій в людський капітал, ураховуючи психологічні, культурні та соціальні аспекти, які впливають на рішення мігрантів.	- Аналіз нематеріальних факторів, які впливають на міграцію. - Розгляд інвестицій в освіту та навчання для покращення статусу мігрантів. - Залучення аспектів культурної та соціальної адаптації.
Нова економічна теорія	Здійснює синтез мікро- і макроекономічних підходів, вказуючи на те, що рішення про міграцію приймаються колективно членами домогосподарств або родинами. Метою виїзду є максимізація доходу та мінімізація ризиків.	- Розгляд рішень про міграцію в контексті домогосподарств. - Звернення до ризиків та доходу, пов'язаного з грошовими переказами мігрантів. - Більш комплексний підхід до розуміння міграційних процесів.

Джерело: [6]

Також концептуальні основи дослідження міжнародних міграційних процесів розглядають, систематизуючи теорії міграції наступним чином: класичні теорії, неокласичні теорії, теорії міграційних мереж, світ-системна теорія.

Класичні економічні теорії базуються на концепції економічного раціоналізму і вважають міграцію наслідком різниці у рівнях доходів та

умовах праці в різних країнах. Згідно з цими теоріями, міграція є раціональною відповіддю на економічні стимули, і люди мігрують з регіонів з низькими доходами та високим рівнем безробіття в країни з вищими рівнями оплати праці та кращими економічними можливостями.

Однією з найвідоміших моделей у цьому підході є модель «тяжіння-виштовхування» (push-pull factors), яка передбачає, що міграція зумовлена як «виштовхуючими» факторами (наприклад, безробіття, економічна нестабільність у країні походження), так і «притягуючими» факторами (вищий рівень життя, можливості працевлаштування в країні призначення) [7].

Неокласичні теорії міграції розвивають класичні економічні моделі, доповнюючи їх аспектами глобального ринку праці та диференціації в оплаті праці. В рамках цього підходу розглядається взаємодія попиту та пропозиції на ринку праці між країнами-донорами та країнами-реципієнтами. Неокласичні підходи також акцентують увагу на вартості міграції та прийнятті рішень на індивідуальному рівні, зокрема, з урахуванням витрат на переїзд, інформаційних бар'єрів та ризиків, пов'язаних з міграцією.

Теорії міграційних мереж розглядають міграцію не лише як економічне явище, але і як соціальний процес, в якому велика роль відводиться мережам міжособистісних зв'язків та соціальному капіталу. Ця теорія описує, як соціальні зв'язки між мігрантами та їхніми спільнотами полегшують міграційний процес, зменшуючи витрати й ризики, пов'язані з переселенням, а також сприяють стабільності та самовідтворенню міграційних потоків.

Теорія світ-систем, розроблена І. Валлерстайном, розглядає міграцію як частину глобальної економічної системи, що включає країни ядра, напівпериферії та периферії. За цією теорією, міграційні процеси є наслідком економічної нерівності між цими регіонами, де периферійні країни забезпечують дешеву робочу силу для країн ядра. Розрив між центром і периферією сприяє переміщенню робочої сили з бідніших країн до

розвиненіших, що допомагає зберігати глобальну економічну нерівність, одночасно підтримуючи ринок праці в розвинених державах [7].

У своїй науковій роботі В. Піше [8] серед основних напрямків дослідження міграційних процесів виділяє мікроіндивідуальні підходи, що пояснюють міграцію через призму індивідуальних рішень. Одним із засновників такого підходу є Ларрі Сьястад (1962 р.), який розглядав міграцію як інвестицію в людський капітал. Він акцентував увагу на витратах та вигодах міграції для окремої особи, розглядаючи її як інструмент підвищення продуктивності людських ресурсів [9]. Такий підхід лежить в основі неокласичних теорій міграції, які зосереджуються на індивідуальних вигодах та очікуваннях.

Еверетт Лі [10] розширив цю концепцію, запропонувавши модель, яка враховує не лише економічні фактори, а й особистісні сприйняття та можливості, що з'являються під час міграції. Він також ввів поняття «перешкод» на шляху мігрантів, які можуть вплинути на рішення про міграцію. Це призвело до подальшого розвитку концепції міграційних мереж, яка стала ключовою в 1980-х роках.

Макроструктурні підходи, згідно з В. Піше, натомість, зосереджуються на ширших соціальних, економічних та політичних умовах, які впливають на міграційні потоки. Однією з перших робіт у цій сфері є системний підхід Акіна Мабогунже, який розглядав міграцію як частину складної системи, в якій взаємодіють різноманітні фактори: економічне середовище, технології, політичні та соціальні умови. Важливою інновацією цієї моделі є уявлення про міграцію як круговий процес, що постійно підтримується зворотними зв'язками між країнами походження та призначення [8].

Важливим аспектом є також ідея світового ринку праці у глобалізованій економіці, яку підтримує Піше. Ця концепція ґрунтується на уявленні, що міграційні процеси є невід'ємною частиною глобальних економічних систем, і що працівники з країн, що розвиваються, заповнюють робочі місця в розвинених країнах, особливо в урбанізованих зонах [8].

Особливої уваги заслуговує підхід Саскії Сассен, яка вивчає міграцію як наслідок урбанізації та трансформації глобальної економіки. Вона зосереджується на ролі великих міст як центрів управління світовою економікою та на зростаючій потребі в низькооплачуваній робочій силі. Її дослідження демонструє, що навіть у найбільш технологічно розвинених секторах економіки існує значний попит на некваліфікованих працівників, що сприяє масовій міграції до розвинених країн [11].

Неокласичну теорію особливо критикувала «нова економіка трудової міграції», особливо пов'язана з економістом Одедом Старком. Текст Старка та Блума [12] відрізняється від мікроекономічних теорій тим, що вводить поняття сімейної стратегії, яка підкреслює взаємну взаємозалежність між мігрантом та його родиною та наголошує на управлінні та розподілі ризиків. Потім міграція аналізується на рівні домогосподарств і набуває характеру соціального забезпечення. Крім людського капіталу, такого дорогого для неокласичної теорії, існує також капітал мереж і спорідненості (соціальний капітал). Згодом цей підхід став широко поширеним у дослідженнях міграції в країнах, що розвиваються, зокрема щодо стратегій виживання та здатності мігрантів стати агентами змін. Якщо відійти від індивідуалістичного та атомістичного бачення, стає можливим уявити міграцію як питання колективних і сімейних дій, які пов'язують мігрантів і немігрантів у ряді відносин, які фіксуються новим аналізом, зосередженим на понятті мережі [8].

Подальший розвиток наукових досліджень у сфері міграції стає все глибшим, охоплюючи нові аспекти суспільного розвитку на глобальному рівні. З одного боку, міграційні процеси набули інтенсивності, зокрема завдяки цифровізації та новим інформаційним технологіям, що стимулюють нові форми мобільності та швидкість переміщення людей. З іншого боку, міграція дедалі більше впливає на економічне зростання або його спад, на формування людського капіталу, а також на покращення якості життя

населення, стаючи ключовим елементом державного економічного регулювання [13].

Отже, теоретичні підходи до вивчення міграції відображають складність і багатогранність цього явища. Міграційні процеси є результатом взаємодії багатьох чинників на різних рівнях – від індивідуальних до глобальних. Різні моделі надають нам інструменти для аналізу як економічних, так і соціальних, політичних та культурних аспектів міграції, дозволяючи зрозуміти взаємодію між країнами походження та призначення, а також динаміку міжнародних міграційних процесів.

1.2. Сутність міжнародної міграції та фактори, що її обумовлюють

Міжнародна міграція є важливим компонентом глобалізаційних процесів, які охоплюють сучасний світ. Вона не тільки змінює демографічний ландшафт країн, але й істотно впливає на економіку, соціальну сферу, політичну ситуацію та культуру як країн походження, так і країн призначення.

У найбільш загальному вигляді, міжнародна міграція – це процес переміщення населення через національні кордони з метою постійного або тимчасового проживання в іншій країні. Міжнародна міграція може бути як добровільною, так і примусовою (вимушеною), причинами якої стають війни, переслідування або природні катаклізми.

Алан Сіммонс [14] пропонує три параметри як основу для визначення міграції: зміна місця проживання, зміна роботи та зміна соціальних відносин. Загалом міграція визначається насамперед за першим критерієм, а саме зміною місця проживання [8].

Для Е. Равенштайна міграція була переміщенням населення між місцем народження та місцем перепису під час перепису, оскільки це були єдині вичерпні записи, доступні з переписів 19 століття. У сучасному світі існують відмінності між різними типами міграції на основі національних або

місцевих кордонів. Якщо міграція відбувається між країнами, її слід позначати як «міжнародну міграцію». Якщо міграція відбувається в межах країни, її зазвичай позначають як «внутрішню» міграцію. Деякі вчені та деякі офіційні статистичні агентства розрізняють місцеву мобільність (міграції в межах місцевих територій) і міграцію між регіонами [1].

У своїй науковій праці С. Цегай вказує на те, що у широкому сенсі міграцію зазвичай пояснюють у термінах часу та простору. Вона визначається як переміщення людей, яке передбачає зміну постійного місця проживання через адміністративний кордон (село, місто, район чи країна). Міграція може бути у формі імміграції, яка є кількістю людей, що в'їжджають у приймаючу територію, або еміграції, яка відноситься до потоку людей з країни протягом певного періоду часу. Крім того, існує два види міграції: внутрішня, коли мігранти переміщуються всередині своєї країни; а також міжнародна міграція, ситуація, за якої мігранти живуть за межами своєї країни народження принаймні один рік [15].

Р. Скеддон стверджував, що міграція загалом і міжнародна міграція зокрема є складною концепцією, оскільки «її вимірювання повністю залежить від того, як вона визначається в часі та просторі» [16].

У глобальному контексті, за визначенням Європейської комісії, міграція – це переміщення особи або через міжнародний кордон (міжнародна міграція), або в межах держави (внутрішня міграція) протягом більше одного року, незалежно від причин, добровільних чи вимушених, а також засобів міграції, регулярних чи нерегулярних [17].

Міжнародна міграція є складним явищем, обумовленим різними економічними, політичними, соціальними та екологічними факторами (рис. 1.1). Варто зазначити, що значна кількість науковців ототожнюють причини та фактори міграції.

Рис. 1.1. Основні фактори, що сприяють міжнародній міграції
Складено автором за матеріалами: [18; 19]

Основними рушіями міграції є пошук кращих економічних можливостей, таких як вища заробітна плата або кращі умови праці, що підштовхує людей до переїзду з менш розвинених країн до економічно розвинених держав. Окрім цього, політична нестабільність, війни, переслідування за політичними чи релігійними мотивами також є вагомими причинами переміщення людей.

Соціальні фактори також грають важливу роль у міграційних процесах. Це можуть бути прагнення до возз'єднання з родиною, бажання отримати якісну освіту або доступ до медичних послуг. У свою чергу, соціальні мережі та інформаційні технології значно спрощують прийняття рішень щодо міграції, адже завдяки цим інструментам люди можуть швидше отримати інформацію про можливості в інших країнах.

Екологічні катастрофи та зміна клімату стають все більш вагомими факторами міграції. Природні катастрофи, такі як повені, землетруси, посухи або підвищення рівня моря, змушують людей покидати свої домівки у пошуках безпеки та кращих умов життя. Зміна клімату може призводити до міграції з регіонів, що страждають від втрати сільськогосподарських земель, нестачі води або енергетичних ресурсів [18].

Сучасні тенденції міжнародної міграції також пов'язані з технологічними змінами. З розвитком цифрових технологій та комунікаційних засобів з'явилися нові можливості для ведення бізнесу, дистанційної роботи і навчання, що створює умови для міграції. Це зумовлює

виникнення нових форм мобільності, включаючи «цифрових кочівників», які можуть працювати з будь-якої точки світу [20].

Отже, люди мігрують через певні фактори, які відштовхують їх від країн походження або приваблюють до приймаючих країн. Еверетт Лі [10] визначив чотири групи факторів, які впливають на рішення людей мігрувати: фактори, пов'язані з місцевістю походження; фактори, пов'язані з територією призначення; проміжні перешкоди; особисті фактори.

На рис. 1.2 наведено фактори «тяжіння» та «виштовхування», які, на думку А. Савчук, є найбільш значимими при прийнятті рішення щодо міжнародної міграції.

Фактори		Фактори «тяжіння»	Фактори «виштовхування»
Економічні	Заробітна плата Стан економіки Якість життя Рівень безробіття	Висока Стабільна Висока Низький	Низька Не стабільна Низька Високий
Соціальні	Якість і доступність медицини Умови праці Рівень доступності і якості освіти Можливості самореалізації	Висока Гідні Високий, якісна Наявні	Низька Погані Низький, не якісна Відсутні
Політичні	Політична система Рівень корупції	Стабільна Відсутня/низький	Не стабільна Високий
Культурні	Ставлення до релігій і релігійних течій Рівень толерантності	Свобода віросповідання Відсутність дискримінації	Релігійні переслідування Високий
Екологіч	Стан екології Рівень якості води та їжі	Відмінний/добрий Високий	Поганий Низький

Рис. 1.2. Фактори «тяжіння» та «виштовхування» згідно з А. Савчук
Складено автором за матеріалами: [6]

Отже, причини, а також форми та типи міграції можуть бути різними. На рис. 1.3 наведено класифікацію міграції населення згідно з О. Гетьман та А. Колеснік.

Рис. 1.3. Класифікація міграції населення згідно з О. Гетьман та А. Колеснік

Джерело: [21]

За метою міграції виділяють наступні її різновиди:

- трудова;
- освітня;
- туристична;
- проживання [18].

Трудова міграція є важливим явищем у сучасному світі, що впливає на розвиток як країн-донорів, так і країн-реципієнтів. З економічної точки зору, вона сприяє оптимізації розподілу трудових ресурсів, заповнюючи дефіцит робочої сили в одних країнах і зменшуючи надлишок в інших. Міграція дозволяє країнам з високим рівнем безробіття та низькими доходами зменшити соціальну напругу, а працівникам – отримати кращі умови праці та підвищити свій рівень життя.

Країни-реципієнти, з іншого боку, виграють від трудової міграції, оскільки залучають додаткову робочу силу для секторів економіки, які потребують робочих рук, зокрема в сільському господарстві, будівництві та обслуговуванні. Крім того, трудові мігранти вносять вклад у демографічну стабільність, особливо в розвинутих країнах із низьким рівнем народжуваності та старіючим населенням.

Також важливо зазначити, що трудова міграція сприяє перерозподілу фінансових ресурсів через грошові перекази мігрантів до своїх країн походження. Ці перекази часто становлять значну частину національного доходу для країн-донорів, сприяючи економічному зростанню та підтримці життєвого рівня населення [22].

Трудова міграція, поряд із своїми позитивними аспектами, несе й ряд викликів, як для країн-донорів, так і для країн-реципієнтів. Основні проблеми, пов'язані з трудовою міграцією, можна розділити на економічні, соціальні, політичні та культурні.

Для країн-донорів трудова міграція часто означає втрату кваліфікованих кадрів, зокрема спеціалістів у ключових сферах, таких як охорона здоров'я та освіта. Цей процес називається «відтоком мізків» або інтелектуальною міграцією і може суттєво уповільнити економічний розвиток країн походження мігрантів. Для країн-реципієнтів трудова міграція іноді призводить до створення нерегульованого або тіньового ринку праці, де мігранти можуть бути експлуатовані через відсутність правового захисту.

Міграція може призвести до демографічного дисбалансу в країнах-донорах, особливо в тих, де рівень еміграції високий. У країнах-реципієнтах трудові мігранти часто стикаються з дискримінацією, соціальною ізоляцією та обмеженим доступом до соціальних послуг, таких як охорона здоров'я та освіта. Також збільшується ризик соціальної нерівності, коли працівники-мігранти отримують нижчі зарплати та мають гірші умови праці в порівнянні з місцевим населенням [23].

Зростання кількості трудових мігрантів може викликати політичну напругу в країнах-реципієнтах, де питання міграції часто стає частиною внутрішніх політичних дебатів. Популістські рухи та політики можуть використовувати антимігрантські настрої для власної вигоди, підсилюючи ксенофобські та націоналістичні тенденції. У країнах-донорах також може виникати політична нестабільність через втрату трудових ресурсів.

Інтеграція трудових мігрантів у нові соціокультурні середовища є складним процесом. У країнах-реципієнтах часто виникають культурні бар'єри, що перешкоджають успішній асиміляції мігрантів. Це може створювати напруженість між місцевим населенням та мігрантами, а також викликати конфлікти на релігійному чи етнічному ґрунті.

Трудова міграція також вимагає належного правового регулювання, оскільки неврегульовані міграційні потоки можуть призвести до порушень прав людини, створення умов для нелегальної міграції та експлуатації робітників [23].

Однак, довгострокові дослідження та аналіз однозначно стверджують, що міграція є рушійною силою людського розвитку і може принести значні переваги мігрантам, їхнім сім'ям і країнам походження. Заробітна плата, яку мігранти отримують за кордоном, може багаторазово перевищувати ту, яку вони могли б отримати, виконуючи аналогічну роботу вдома.

Міграція також може забезпечити важливий приріст навичок, що може бути критично важливим для країн призначення, які зазнають скорочення населення. Окрім підвищення національного доходу та середнього рівня життя, імміграція може мати позитивний вплив на ринок праці, збільшуючи пропозицію робочої сили в секторах і професіях, які страждають від дефіциту працівників, а також допомогу у вирішенні невідповідностей на ринку праці. Ці позитивні наслідки ринку праці очевидні не тільки в секторах, де потрібна висока кваліфікація, але також можуть мати місце в професіях з меншою кваліфікацією. Імміграція збільшує як пропозицію робочої сили, так і попит на неї, а це означає, що трудова імміграція (включно з

низькокваліфікованими працівниками) може створити додаткові можливості працевлаштування для наявних працівників [24].

Дослідження також показують, що мігранти є джерелом динамізму в усьому світі, що підтверджується кількістю мігрантів, залучених в інноваціях та патентах, нагородах у галузі мистецтва та науки, стартапах та успішних компаніях. Імміграція молодих працівників також може допомогти зменшити тиск на пенсійні системи країн із високим рівнем доходу та швидкого старіння населення.

Імміграція також може мати негативний вплив на ринок праці (наприклад, на заробітну плату та зайнятість громадян), але більшість дослідницької літератури виявляє, що ці негативні впливи, як правило, досить незначні, принаймні в середньому [24].

Отже, міжнародна міграція є багатоаспектним явищем, яке охоплює різноманітні види переміщення населення через національні кордони. Вона зумовлюється взаємодією численних факторів, як економічних, так і соціально-політичних, які створюють передумови для виникнення міграційних потоків. Розуміння природи міжнародної міграції, її видів та факторів, що впливають на цей процес, є ключовим для розробки ефективної міграційної політики та управління міграційними процесами на національному та міжнародному рівнях.

1.3. Методичні підходи до дослідження участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах

Методичні підходи допомагають забезпечити науковість і ефективність дослідження, що важливо для глибокого розуміння міжнародних міграційних процесів та участі в них Сполученого Королівства.

Дослідження особливостей та перспектив участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах проводилось за такою структурно-логічною схемою, що наведена на рис. 1.4.

Розділ 1. Теоретико-методичні засади дослідження міжнародних міграційних процесів

- 1.2. Концептуальні основи дослідження міжнародних міграційних процесів
- 1.2. Сутність міжнародної міграції та фактори, що її обумовлюють
- 1.3. Методичні підходи до дослідження участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах

Розділ 2. Аналіз участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах

- 2.1. Глобальні тенденції розвитку міграційних процесів
- 2.2. Особливості участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах
- 2.3. Економічні наслідки міжнародної міграції для Сполученого Королівства

Розділ 3. Перспективи участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах

- 3.1. Перспективні напрями розвитку міграційної політики Сполученого Королівства
- 3.2. Потенціал імміграційних програм Сполученого Королівства для стимулювання глобального економічного розвитку

Рис. 1.4. Структурно-логічна схема дослідження

Складено автором.

Для аналізу участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах застосовуються різноманітні методи дослідження, як загальнонаукові, так і економіко-математичні, що дозволяють отримати комплексне розуміння чинників, що впливають на міграційні потоки, економічні ефекти та перспективи розвитку.

Так, метод аналізу використовується для розділення складного процесу на складові елементи, що дозволяє детальніше вивчити окремі аспекти міграційної політики. Наприклад, для аналізу імміграційних потоків. Метод синтезу дозволяє об'єднати результати аналізу в єдину картину, що дає змогу побачити цілісне уявлення про роль міграції в економічному та соціальному розвитку країни.

Метод узагальнення полягає в об'єднанні різних фактів, даних і результатів дослідження для формування загальних висновків або понять [25]. У дослідженнях участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах метод узагальнення допомагає створити цілісне бачення розвитку міграційної політики, виокремлюючи ключові тенденції та наслідки для економіки країни.

У роботі також використано метод індукції та дедукції. Індуктивний підхід дозволяє дослідити окремі факти та явища, щоб сформулювати загальні закономірності в розвитку міграційних процесів. Натомість дедукція допомагає перевіряти ці закономірності на конкретних прикладах. Отже, метод індукції допомагає дослідженню сформулювати нові гіпотези і загальні висновки на основі окремих фактів, тоді як метод дедукції дозволяє поглибити ці висновки, перевірити їх на достовірність і конкретизувати їх у вигляді практичних рекомендацій [25]. Обидва підходи, використані разом, сприяють комплексному і всебічному аналізу міжнародних міграційних процесів.

Системний підхід є важливим і корисним для дослідження участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах, оскільки дозволяє розглядати міграцію як комплексний процес, що охоплює різні взаємопов'язані елементи та рівні.

Тренд-аналіз – це метод дослідження, що визначає напрямки змін у певних показниках або процесах за певний період. Він допомагає виявити закономірності та тенденції, які можна використовувати для прогнозування

майбутніх змін [26]. У роботі його використано для прогнозування кількості міжнародних мігрантів у світі.

Кореляційно-регресійний аналіз допомагає визначити зв'язок між міграційними потоками та економічними показниками, такими як ВВП. Цей метод дозволяє оцінити, які саме міграційні показники мають найбільший вплив на економічне зростання Сполученого Королівства, що є особливо важливим для прогнозування та планування міграційної політики [26].

SWOT-аналіз використовується для оцінки сильних і слабких сторін міграційної політики Сполученого Королівства, а також можливостей і загроз, пов'язаних із міжнародними міграційними процесами. Використання цього методу дозволяє систематизувати фактори впливу та виявити стратегічні напрямки для розвитку міграційної політики. SWOT-аналіз також допомагає виявити можливі виклики, які можуть постати у процесі реалізації міграційних програм [27].

Застосування зазначених методичних підходів у дослідженні участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах дозволяє сформулювати цілісне уявлення про сучасний стан, особливості та можливі перспективи розвитку міграційної політики.

Висновки до першого розділу

1. Концептуальні основи дослідження міжнародних міграційних процесів можна визначити через аналіз основних теорій, підходів та факторів, що впливають на міграційні потоки. Міжнародна міграція є складним явищем, яке охоплює різні соціально-економічні, політичні, культурні та екологічні аспекти.

Різні теорії намагаються пояснити причини та закономірності міграційних процесів. Серед ключових підходів – неокласична економічна теорія, яка фокусується на розбіжностях у рівні заробітної плати та умовах праці між країнами. Теорія світ-систем розглядає міграцію як наслідок

глобального поділу праці, де розвинені країни використовують ресурси, зокрема людські, країн периферії. Теорія міграційних мереж підкреслює важливість родинних та етнічних зв'язків у полегшенні міграційних процесів, де зв'язки між мігрантами та їхніми громадами підтримують сталі міграційні потоки.

2. Фактори, що обумовлюють міжнародну міграцію, можна об'єднати у кілька груп. Так, економічні фактори включають різницю в рівнях зарплат, безробіття, економічної стабільності між країнами-донорами та країнами-реципієнтами. Політичні фактори охоплюють наявність політичної стабільності, рівень корупції, політичні конфлікти або переслідування. Соціальні фактори стосуються умов праці, доступу до освіти, можливості самореалізації та охорони здоров'я. Культурні фактори можуть включати релігійні переслідування, расову дискримінацію або, навпаки, відсутність таких явищ у країнах призначення. Екологічні фактори виникають внаслідок погіршення умов навколишнього середовища, таких як забруднення, низька якість води та їжі, кліматичні зміни.

3. Застосування таких методів, як, наприклад, метод узагальнення, аналіз та синтез, індукція та дедукція, системний метод, а також тренд-аналіз, кореляційно-регресійний аналіз та SWOT-матриця у дослідженні участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах дозволяє сформулювати цілісне уявлення про сучасний стан, особливості та можливі перспективи розвитку міграційної політики.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УЧАСТІ СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА В МІЖНАРОДНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

2.1. Глобальні тенденції розвитку міграційних процесів

Міжнародні міграційні процеси охоплюють переміщення людей через державні кордони з різних причин, включаючи економічні, політичні, соціальні та екологічні чинники. Міграція, що є багатогранним і складним явищем, має як позитивні, так і негативні наслідки, які впливають на всі сфери суспільного життя: від економіки до культури. У сучасному глобалізованому світі ці процеси набули масштабного характеру, роблячи міжнародну міграцію одним з ключових викликів у сфері міжнародних економічних відносин.

Міжнародні міграційні процеси мають велике значення для сучасного світу, оскільки вони впливають на демографічні структури, економічний розвиток та соціально-культурні зміни у країнах по всьому світу. Міжнародна міграція формується різними факторами, кожен з яких слід розуміти окремо, а також у зв'язку з його роллю в складній системі взаємозв'язків і взаємної залежності [28].

Близько 184 млн осіб проживають поза межами своєї країни громадянства, що становить близько 2,3 % населення світу. Половина цих міжнародних мігрантів знаходиться в країнах з низьким і середнім рівнем доходу. Прогнозується, що міжнародна міграція стане необхідністю в найближчі десятиліття через глобальні економічні дисбаланси, розбіжності демографічних тенденцій та зміну клімату [29].

У таблиці 2.1 систематизовано основні тенденції міжнародної міграції згідно з даними Світового банку.

Таблиця 2.1

Основні тенденції міжнародної міграції

Тенденція	Сутність
Зростання міграції	Очікується, що кількість міжнародних мігрантів зросте до 250 мільйонів до 2050 року.
Зміна географії міграції	Традиційні країни імміграції, такі як США та країни Західної Європи, все ще залишаються привабливими для мігрантів. Однак спостерігається зростання ролі нових центрів тяжіння, зокрема країн Близького Сходу, Південно-Східної Азії та деяких країн Латинської Америки.
Диверсифікація мігрантів	Сучасні міграційні потоки характеризуються значною різноманітністю за походженням, освітнім рівнем, професійними навичками та мотивами міграції. Крім економічних мігрантів, все більшу роль відіграють біженці, які тікають від конфліктів та переслідувань, а також висококваліфіковані фахівці, що шукають кращих умов праці.
Збільшення нелегальної міграції	Незважаючи на посилення міграційного контролю, кількість нелегальних мігрантів продовжує зростати. Це пов'язано з різними факторами, включаючи складні процедури легалізації, високі витрати на отримання віз та економічні труднощі в країнах походження.
Старіння населення в країнах призначення	Зростання тривалості життя та зниження народжуваності в розвинених країнах призводять до старіння населення. Це створює додатковий попит на робочу силу і стимулює імміграцію.

Таблиця складена автором за матеріалами: [29]

Міжнародна організація з міграції (МОМ), що є провідною міжурядовою організацією, займається питаннями міграції у всьому світі. Вона була заснована у 1951 році і з того часу відіграє ключову роль у координації міжнародної міграційної політики, наданні гуманітарної допомоги мігрантам та сприянні безпечній, впорядкованій і регулярній міграції [30].

Згідно з Доповіддю про міграцію у світі 2024 року Міжнародної організації з міграції, міжнародних мігрантів у всьому світі 281 млн осіб, або 3,6 % населення світу (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Показники щодо міжнародної міграції згідно з Міжнародною організацією з міграції

Категорія	Показник
Кількість міжнародних мігрантів	281 млн
Жінки	135 млн
Чоловіки	146 млн
Діти	28 млн
Трудові мігранти	169 млн
Переміщені особи	117 млн

Таблиця складена автором за матеріалами: [24]

На рис. 2.1 представлено дані щодо зміни окремих показників міграції у 2022 році порівняно з 2000 роком. Так, частка мігрантів у населенні світу збільшилася з 2,8 % у 2000 році до 3,6 % у 2022 році. Частка мігрантів-жінок змінилася не значно – з 47,5 % у 2000 році до 48 % у 2022 році. Однак частка мігрантів-дітей суттєво зменшилася. У 2000 році вона становила 16 %, а у 2022 році скоротилася до 10,1 %.

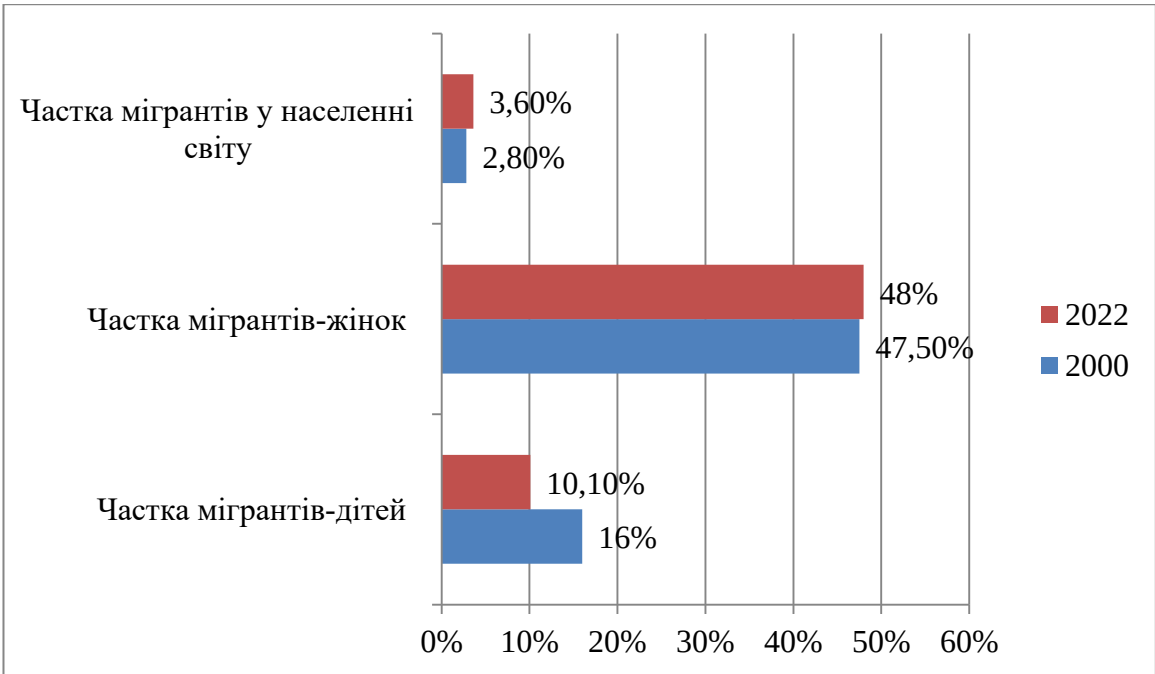

Рис. 2.1. Окремі показники міжнародної міграції у 2000 році та 2022 році
Складено автором за матеріалами: [24]

Розглянемо показник міжнародних мігрантів більш докладно. Як зазначалося вище, згідно з останніми оцінками кількість міжнародних мігрантів (станом на 2020 рік), склала майже 281 млн осіб, або приблизно на 128 млн більше, ніж 30 років тому, у 1990 році (153 млн осіб), і понад три в рази перевищує оціночну кількість у 1970 році (84 млн осіб) [24]. Частка міжнародних мігрантів у відношенні до загального населення світу також зросла, але поступово (таблиця. 2.3).

Таблиця 2.3

Динаміка кількості та частки міжнародних мігрантів

Рік	Кількість міжнародних мігрантів, осіб	Частка мігрантів у населенні світу, %
1970	84 460 125	2,3
1975	90 368 010	2,2
1980	101 983 149	2,3
1985	113 206 691	2,3
1990	152 986 157	2,9
1995	161 289 976	2,8
2000	173 230 585	2,8
2005	191 446 828	2,9
2010	220 983 187	3,2
2015	247 958 644	3,4
2020	280 598 105	3,6

Складено автором за матеріалами: [24]

На рис. 2.2 наведено тренд-аналіз, що було проведено для прогнозування кількості міжнародних мігрантів у світі до 2030 року. Результати свідчать про те, що з імовірністю 97 % кількість міжнародних мігрантів продовжить поступово зростати.

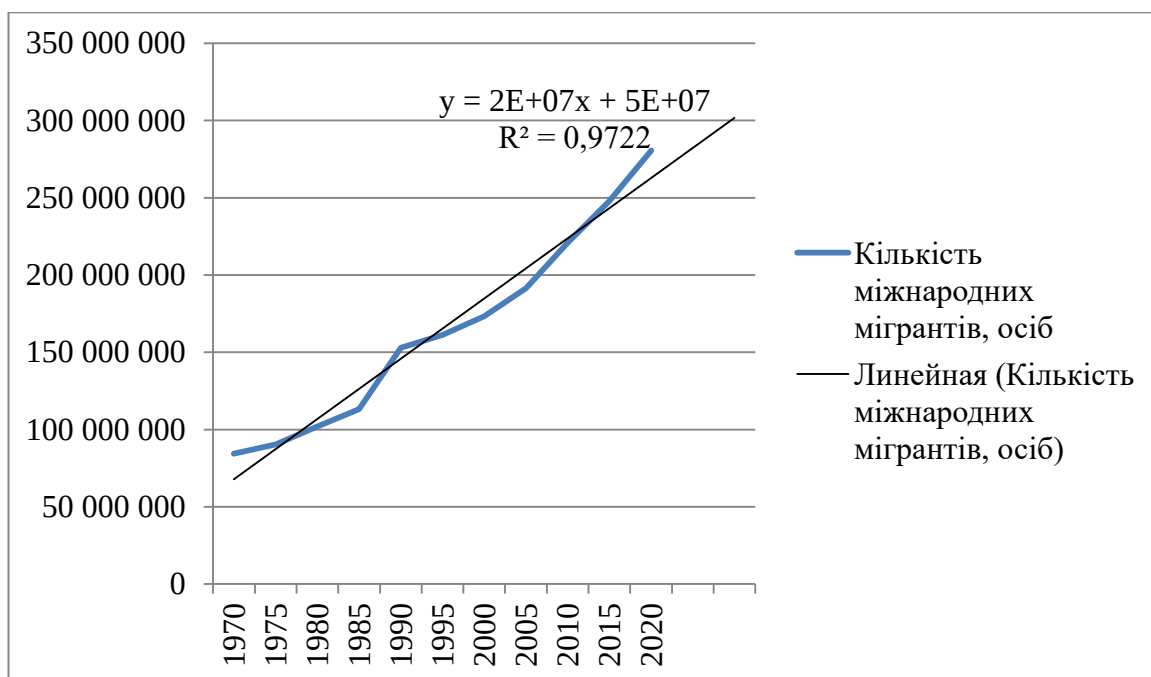

Рис. 2.2. Кількість міжнародних мігрантів у світі у 1970-2020 рр. та прогноз до 2040 р.

Складено автором за матеріалами: [24]

Наявні дані про міжнародних мігрантів включають оцінки зв'язків походження та призначення між двома країнами, що дозволяє оцінити двосторонні міграційні коридори в усьому світі. Розмір міграційного коридору з однієї країни до іншої вимірюється як кількість людей, народжених у першій країні, які проживали в другій країні на момент оцінки.

Міграційні коридори є накопиченням міграційних рухів з часом і дають змогу побачити, як міграційні моделі еволюціонували у значну кількість населення, яке народилося за кордоном, у конкретних країнах призначення.

Як видно на рис. 2.3, коридор Мексики до США є найбільшим у світі з майже 11 млн осіб. Другий за чисельністю коридор – від Сирійської Арабської Республіки до Туреччини, в основному складається з біженців, переміщених через громадянську війну в Сирійській Арабській Республіці. Коридор між росією та Україною займає третє та п'яте місця серед найбільших коридорів у світі, що зумовлено низкою основних причин з

часом (включаючи, наприклад, переміщення з України після вторгнення росії у 2014 та 2022 роках) [24].

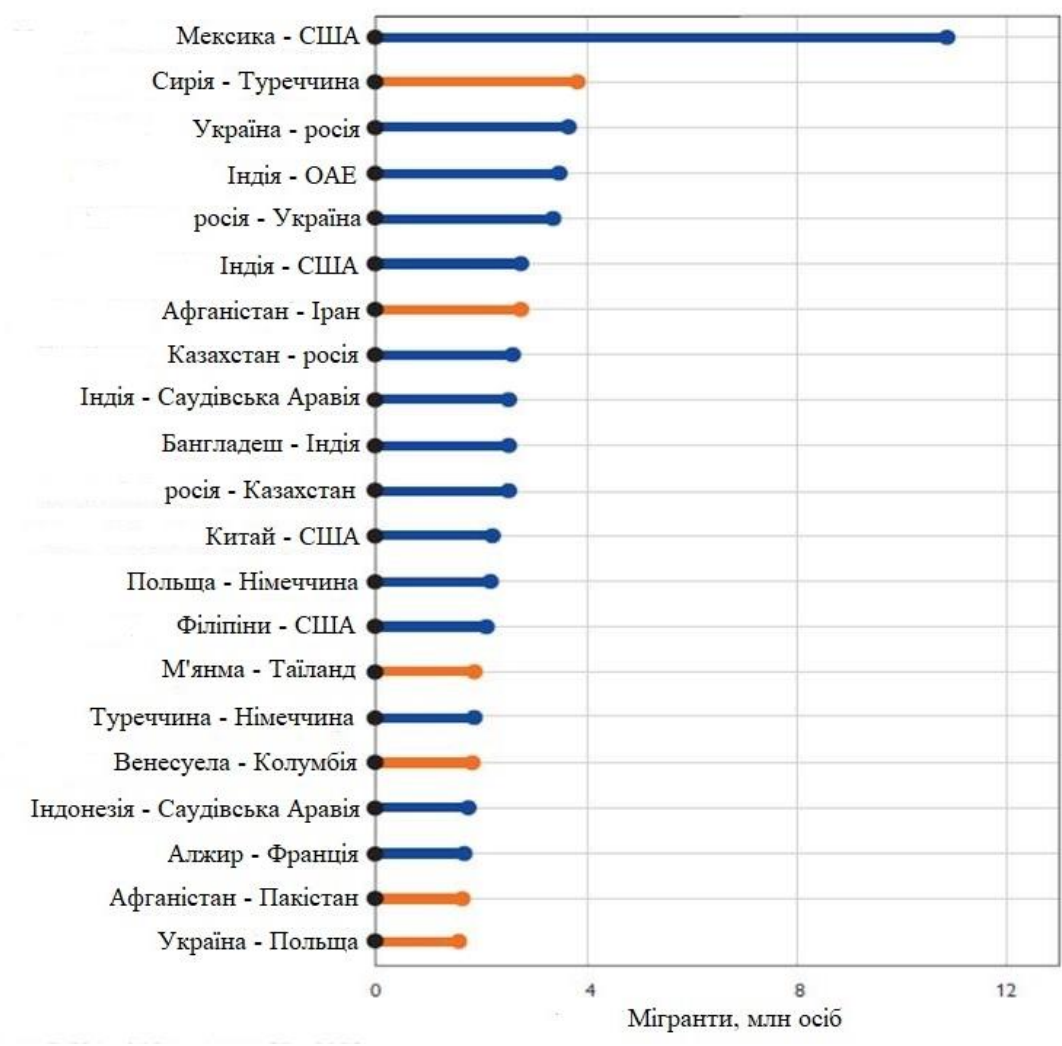

Рис. 2.3. Найпопулярніші міжнародні міграційні коридори з країни в країну, 2024 рік, млн мігрантів*

Джерело: [24]

*Ті коридори, де перебувають переважно переміщені особи, виділено помаранчевим кольором.

З даних табл. 2.4 можна побачити, двадцять країн-лідерів за кількістю емігрантів (країни походження) і іммігрантів (країни призначення). Країни Європи та Азії є як країнами походження, так і країнами призначення для десятків мільйонів мігрантів.

У період з 1995 по 2020 рік лише кілька країн перестали бути серед 20 найбільших країн походження мігрантів (Португалія, Білорусь, Республіка Корея та Афганістан увійшли до 20 провідних країн у 1995 році, але в 2020 році їх замінила Боліварська Республіка Венесуела, Румунія, Єгипет і В'єтнам).

Звісно, зважаючи на повномасштабну війну в Україні, а також інші воєнні конфлікти, що мали місце після 2020 року, показники станом на 2024 рік змінилися. Однак у таблиці 2.4 наведено останні наявні статистичні дані згідно з Доповіддю про міграцію у світі 2024 року Міжнародної організації з міграції.

Проаналізувавши дані табл. 2.4, можна зробити висновок, що у 2020 році відбулося значне збільшення кількості іммігрантів у багатьох країнах призначення, особливо в США, Саудівській Аравії, Німеччині, Великій Британії та Об'єднаних Арабських Еміратах. Тому можна стверджувати, що існують довготермінові коридори між країнами, на які припадає велика частка міжнародної міграції.

Таблиця 2.4

Провідні країни походження та призначення мігрантів за кількістю та часткою у загальному населенні

Походження						Призначення					
1995			2020			1995			2020		
Країна	Емігранти, млн осіб	Емігранти, % у населенні	Країна	Емігранти, млн осіб	Емігранти, % у населенні	Країна	Іммігранти, млн осіб	Іммігранти, % у населенні	Країна	Іммігранти, млн осіб	Іммігранти, % у населенні
росія	11,38	7,1	Індія	17,79	1,3	США	24,60	9,3	США	43,43	13,1
Індія	7,15	0,7	Мексика	11,07	7,9	росія	11,91	8,0	Німеччина	14,22	17,0
Мексика	6,95	7,0	росія	10,65	6,8	Німеччина	7,28	9,0	Саудівська Аравія	13,00	37,3
Україна	5,60	9,9	Китай	9,80	0,7	Індія	6,69	0,7	росія	11,58	7,9
Бангладеш	5,37	4,5	Бангладеш	7,34	4,3	Франція	5,96	10,3	Велика Британія	8,92	13,1

Продовження таблиці 2.4

Китай	4,70	0,4	Пакистан	6,14	2,7	Україна	5,77	11,3	ОАЕ	8,43	85,3
Велика Британія	3,61	5,9	Україна	6,05	12,2	Саудівська Аравія	4,94	26,5	Франція	8,09	12,4
Пакистан	3,33	2,6	Філіппіни	6,01	5,2	Канада	4,69	16,1	Канада	7,81	20,7
Казахстан	3,30	17,2	Польща	4,82	11,3	Австралія	4,11	22,9	Австралія	7,41	29,1
Італія	3,20	5,3	Велика Британія	4,62	6,4	Велика Британія	3,99	6,9	Іспанія	6,63	14,2
Німеччина	3,04	3,6	Індонезія	4,58	1,6	Казахстан	2,89	18,3	Італія	6,13	10,1
Туреччина	2,73	4,5	Венесуела	4,49	13,6	Пакистан	2,46	2,0	Україна	4,57	10,4
Філіппіни	2,43	3,4	Казахстан	4,20	18,3	Гонконг	2,09	34,4	Індія	4,48	0,3
Індонезія	1,93	1,0	Румунія	3,98	17,1	Кот д'Івуар	2,02	14,2	Таїланд	3,53	5,1
Португалія	1,91	15,9	Німеччина	3,85	4,4	ОАЕ	1,78	73,6	Казахстан	3,39	18,1
Марокко	1,88	6,5	Єгипет	3,57	3,4	Італія	1,70	3,0	Малайзія	3,08	9,5
Польща	1,76	4,4	Туреччина	3,28	3,7	Ізраїль	1,55	29,5	Кувейт	2,98	69,8
Білорусь	1,74	14,7	Марокко	3,25	8,1	Йорданія	1,53	33,4	Гонконг	2,85	38,1
Республіка Корея	1,68	3,6	Італія	3,25	5,1	Аргентина	1,51	4,3	Йорданія	2,69	26,4
Афганістан	1,67	8,5	В'єтнам	3,07	3,1	Узбекистан	1,43	6,3	Японія	2,49	2,0

Джерело: [24]

Можна зробити висновок, що серед країн призначення у 2020 році значна частка припадає на країни-члени Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР).

Міграція до країн ОЕСР досягла безпрецедентного рівня. З понад 6 мільйонами нових постійних іммігрантів (не враховуючи українських біженців), міграція постійного типу до країн ОЕСР досягла рекордного рівня у 2022 році. Це було зумовлено збільшенням гуманітарної та керованої трудової міграції разом із супроводжуючими членами сімей. Понад кожна третя країна ОЕСР зареєструвала найвищий рівень за принаймні 15 років, причому кілька країн, наприклад Канада та Велика Британія, повідомили про найвищі показники за всю історію

спостережень. Також значно зросла тимчасова трудова міграція, особливо сезонна. Число вступу іноземних студентів вперше наблизилося до 2 мільйонів осіб.

До цих показників додається приплив біженців з України. Станом на червень 2023 року в країнах ОЕСР перебувало близько 4,7 млн переміщених українців. Німеччина, Польща та США приймають найбільшу кількість біженців з України в абсолютному вираженні, тоді як Естонія, Чехія та Литва прийняли найбільшу кількість біженців у відношенні до населення [31].

Результати на ринку праці для іммігрантів продовжували значно покращуватися у 2022 році, після різкого спаду в 2019-2020 роках та зростання у 2021 році. У більш ніж 80 % країн ОЕСР мігранти або повернулися до рівня зайнятості, що існував до кризи, або перевищили його. Між 2021 і 2022 роками рівень зайнятості мігрантів покращився в усіх країнах ОЕСР, за винятком Польщі, яка мала великий приплив біженців з України, і досяг найвищого рівня за всю історію, у межах ОЕСР. У середньому у 2022 році майже 80 % мігрантів були економічно активними, більше ніж 70 % були працевлаштованими, а менше ніж 8 % – безробітними. У більш ніж половині країн ОЕСР рівень зайнятості мігрантів є найвищим за останні два десятиліття. Загалом, спостерігалось швидше зростання як рівня зайнятості, так і рівня участі у робочій силі серед жінок-мігрантів, ніж серед чоловіків, що скорочує гендерний розрив у ряді країн [31].

Варто зазначити, що COVID-19, що став найсерйознішою пандемією за століття, значно вплинув як на міграційні процеси, так і на ринок праці. Хоча основна увага була приділена реагування на глобальну кризу в галузі охорони здоров'я (наприклад, тестування на віруси, лікування захворювань, розробка вакцинації та програмування), також відбулися кардинальні зміни свободи пересування людей по всьому світу, що, у свою чергу, суттєво вплинуло на мобільність людей у всьому світі. Обмеження пересування, пов'язане з COVID-19, стало «великим руйнівником» міграції [32]. Однак наразі майже у всіх країнах показники повернулися до докризового рівня або навіть перевищили його.

Вплив обмежень на подорожі, пов'язаних із COVID-19 можна побачити, дослідивши дані щодо авіап перевезень пасажирів.

З даних рис. 2.4 можна побачити, що обмеження на подорожі через COVID-19 мали великий вплив як на міжнародні, так і на внутрішні авіап перевезення у 2020 році. Загальна кількість перевезених авіапасажирів скоротилася на 60 % з приблизно 4,5 млрд осіб у 2019 році до 1,8 млрд у 2020 році. Кількість авіапасажирів почала зростати у 2021 році, коли країни послабили обмеження на мобільність, і до кінця 2022 року загальна кількість пасажирів зросла до понад 3,5 млрд осіб.

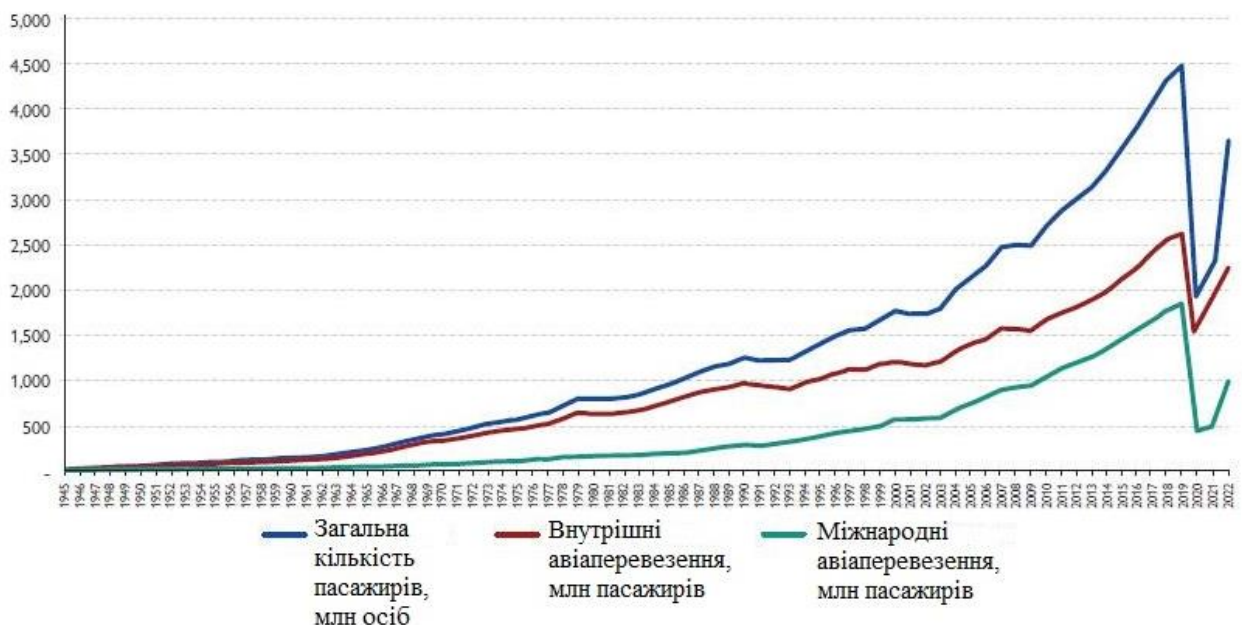

Рис. 2.4. Авіап перевезення пасажирів по всьому світу, 1945-2022 рр., млн пасажирів

Джерело: [33]

Міграція та пов'язані з нею грошові перекази є важливими рушійними силами економічного та людського розвитку.

Міжнародні грошові перекази зросли з приблизно 128 млрд доларів США у 2000 році до 831 млрд доларів США у 2022 році і наразі перевищують обсяг прямих іноземних інвестицій. У 2022 році країни з низьким і середнім рівнем доходу отримали 647 млрд доларів США

міжнародних грошових переказів [24]. Використання грошових переказів для фінансової інтеграції та доступу до ринку капіталу може покращити перспективи розвитку країн-одержувачів.

У таблиці 2.5 наведено основні країни, що були лідерами у відправленні та одержанні міжнародних грошових переказів у 2010 р., 2015 р., 2020 р. та 2022 році. Варто зазначити, що Об'єднані Арабські Емірати не включено до рейтингу 2022 року, оскільки дані про грошові перекази не було оновлено.

Таблиця 2.5

10 основних країн, які отримують/відправляють міжнародні грошові перекази, 2010-2022 рр., млрд дол. США

Основні країни-одержувачі міжнародних грошових переказів							
2010		2015		2020		2022	
Індія	53,48	Індія	68,91	Індія	83,15	Індія	111,22
Китай	52,46	Китай	63,94	Китай	59,51	Мексика	61,10
Мексика	22,08	Філіппіни	29,80	Мексика	42,88	Китай	51,00
Філіппіни	21,56	Мексика	26,23	Філіппіни	34,88	Філіппіни	38,05
Франція	19,90	Франція	24,07	Єгипет	29,60	Франція	30,04
Нігерія	19,75	Нігерія	20,63	Франція	28,82	Пакистан	29,87
Німеччина	12,79	Пакистан	19,31	Пакистан	26,09	Єгипет	28,33
Єгипет	12,45	Єгипет	18,33	Бангладеш	21,75	Бангладеш	21,50
Бельгія	10,99	Німеччина	15,57	Німеччина	19,32	Нігерія	20,13
Бангладеш	10,85	Бангладеш	15,30	Нігерія	17,21	Німеччина	19,29
Основні країни-відправники міжнародних грошових переказів							
2010		2015		2020		2022	
США	50,53	США	60,72	США	66,54	США	79,15
Саудівська Аравія	27,07	ОАЕ	40,70	ОАЕ	43,35	Саудівська Аравія	39,35
росія	21,45	Саудівська Аравія	38,79	Саудівська Аравія	34,60	Швейцарія	31,91
Швейцарія	18,51	Швейцарія	26,03	Швейцарія	29,64	Німеччина	25,60
Німеччина	14,68	росія	19,69	Німеччина	22,45	Китай	18,26
Італія	12,88	Німеччина	18,25	Китай	18,30	Кувейт	17,74
Франція	12,03	Кувейт	15,20	Кувейт	17,36	Люксембург	15,51
Кувейт	11,86	Франція	12,79	росія	16,87	Нідерланди	15,41
Люксембург	10,66	Катар	12,19	Франція	14,78	Франція	14,44
ОАЕ	10,57	Люксембург	11,23	Нідерланди	14,31	Катар	12,29

Джерело: [24]

У 2022 році Індія, Мексика, Китай, Філіппіни та Франція були п'ятьма найбільшими країнами-отримувачами грошових переказів. Індія значно

перевищувала інші країни, отримавши понад 111 млрд доларів США, ставши першою країною, яка досягла і перевершила позначку в 100 млрд доларів. Мексика була другим найбільшим отримувачем грошових переказів у 2022 році, зайнявши цю ж позицію в 2021 році, після того як обійшла Китай, який історично був другим найбільшим отримувачем після Індії. Країни G7, Франція та Німеччина, залишилися в десятці найбільших країн-отримувачів у світі в 2022 році, як це було протягом більш ніж десяти років. Варто зазначити, однак, що більшість надходжень пов'язані із заробітною платою працівників, які перетинають кордон, працюючи в Швейцарії, але проживаючи у Франції або Німеччині [24].

Основними джерелами міжнародних грошових переказів практично завжди виступають країни з високим рівнем доходу. Протягом багатьох років США залишалися провідною країною-відправником грошових переказів у світі, з загальною сумою виводів у 79,15 млрд дол. США у 2022 році. На другому місці знаходиться Саудівська Аравія з 39,35 млрд дол. США, за нею слідує Швейцарія (31,91 млрд доларів) та Німеччина (25,60 млрд доларів). Об'єднані Арабські Емірати також зазвичай входять до десятки найбільших країн-відправників, але їх дані не були відображені в публікації Світового банку. Китай також став значним джерелом міжнародних переказів, з 18,26 млрд доларів, хоча показник знизився з 23 млрд у 2021 році [24; 34].

У 2023 році потоки грошових переказів найбільше зросли до Латинської Америки та Карибського басейну (7,7 %), потім Південної Азії (5,2 %) та Азійсько-Тихоокеанського регіону (4,8 %, за винятком Китаю). У країнах Африки на південь від Сахари спостерігалось невелике зниження на 0,3 %, тоді як на Близькому Сході та в Північній Африці – майже на 15 %, а в Європі та Центральній Азії – на 10,3 %.

Грошові перекази до Азійсько-Тихоокеанського регіону, за винятком Китаю, зросли на 4,8% до 85 млрд доларів у 2023 році. Грошові перекази мають вирішальне значення для тихоокеанських острівних економік, таких

як Палау, Самоа, Тонга та Вануату. Примітно, що Тонга була найбільш залежною в світі, грошові перекази становили 41% у ВВП [35].

До Європи та Центральної Азії грошові перекази впали на 10,3 % до 71 млрд доларів у 2023 році. Зменшення було зумовлене скороченням переказів з Росії до багатьох країн Центральної Азії. Крім того, російське вторгнення в Україну сприяло слабшим, ніж очікувалося, грошовим переказам в Україну та Росію.

У Латинській Америці та Карибському басейні зростання грошових переказів сповільнилося до 7,7 % у 2023 році, досягнувши 156 млрд доларів США, завдяки сильному ринку праці США. Мексика отримала 66,2 млрд доларів, збільшившись на 7,8 %, зберігаючи позицію головного одержувача в регіоні.

Грошові перекази на Близький Схід і Північну Африку впали на 15 % до 55 млрд дол. у 2023 році, насамперед через різке скорочення потоків до Єгипту [35].

У 2023 році грошові перекази до Південної Азії зросли на 5,2 %, досягнувши 186 млрд доларів США. Зростання відбулося за рахунок Індії, перекази до якої збільшилися на 7,5 % до 120 млрд доларів США завдяки сильним ринкам праці в США і Європі.

Потоки грошових переказів до країн Африки на південь від Сахари сягнули 54 млрд доларів у 2023 році, незначно зменшившись на 0,3%. Грошові перекази підтримували поточні рахунки кількох африканських країн, які мали справу з відсутністю продовольчої безпеки, посухою, перебоями в ланцюзі поставок, повеннями та труднощами з обслуговуванням боргу. До країн, які сильно залежать від грошових переказів, належать Гамбія, Лесото, Коморські острови, Ліберія та Кабо-Верде [35].

Міжнародна студентська мобільність є значущим компонентом ширших міграційних процесів, який впливає на економічні, соціальні, культурні та політичні аспекти як приймаючих, так і відправляючих країн. Кількість міжнародних студентів у всьому світі значно зросла за останні два

десятиліття, за даними ЮНЕСКО [36]. У 2001 році ця кількість становила трохи більше 2,2 млн. У 2011 році кількість студентів, які навчаються за кордоном, зросла до понад 3,8 мільйонів. Ця кількість продовжувала збільшуватися в наступні роки, перевищивши 6 мільйонів у 2021 році, що майже втричі перевищує цифру 20 років тому. Незважаючи на пандемію COVID-19 і пов'язані з нею обмеження мобільності, кількість студентів, які навчаються за кордоном, залишається значною (рис. 2.5). Між 2020 і 2021 роками – на піку пандемії – кількість міжнародних мобільних студентів дещо зросла (з 6,38 мільйона до 6,39 мільйона), що не відповідало очікуванням.

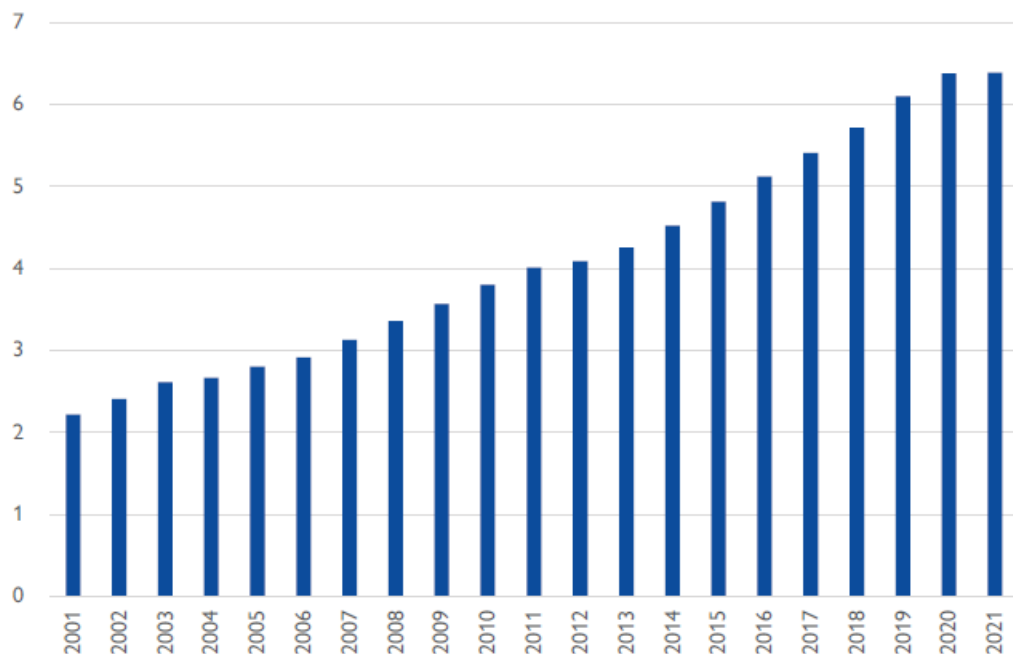

Рис. 2.5. Кількість міжнародних студентів у світі, млн осіб

Джерело: [24]

Країни Азії є джерелами найбільшої кількості міжнародних студентів у світі. У 2021 році понад 1 мільйон міжнародних мобільних студентів були з Китаю, що є найбільшою кількістю у світі та більш ніж удвічі перевищує кількість студентів з Індії, яка посідає друге місце (близько 508 тис.). Інші значні країни походження включають В'єтнам, Німеччину та Узбекистан (близько 100 тис. у кожній), хоча їх кількість набагато менша, ніж у перших двох країнах походження. США є найбільшою країною призначення для

міжнародних мобільних студентів у світі (понад 833 тис.). За США йдуть Велика Британія (майже 601 тис.), Австралія (близько 378 тис.), Німеччина (понад 376 тис.) і Канада (майже 318 тис.) [24].

Варто зазначити, що значною тенденцією міжнародної міграції є також підвищення ролі технологій у процесах міграції. Цифрові платформи полегшують пошук роботи, отримання віз і оформлення документів, що спрощує процес міграції. Це також сприяє розвитку міграції висококваліфікованих фахівців, коли країни з високим рівнем економічного розвитку приваблюють талановитих спеціалістів з інших регіонів.

Таким чином, сучасні тенденції розвитку міжнародних міграційних процесів характеризуються збільшенням масштабів міграції, зміною її географії, впливом глобальних криз та технологічним прогресом тощо.

2.2. Особливості участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах

Сполучене Королівство є однією з провідних країн у сфері міжнародних міграційних процесів. Це зумовлено низкою економічних, соціальних, політичних і культурних факторів, які не тільки сприяють залученню іммігрантів, але й визначають політику Сполученого Королівства щодо інтеграції та регулювання міграційних потоків. Особливості участі Сполученого Королівства у міжнародній міграції відображають його геополітичне становище, динаміка трудового ринку, політичні пріоритети та вимоги національної безпеки тощо.

За першими людьми, які прибули на Британські острови, послідували акти завоювань і поселень римлянами, англосаксами, датчанами та норманами. У ранній сучасний період були також значні хвилі міграції людей, які втікали від релігійних чи політичних переслідувань, таких як французькі гугеноти. Пізніше велика кількість людей також покинула Сполучене Королівство. Наприклад, між 1820 і 1957 роками близько 4,5 млн

людей мігрували з Британії до Америки. Після Другої світової війни імміграція з британських колоній і колишніх колоній заохочувалась для задоволення потреб робочої сили.

Починаючи з 1993 року, коли показник чистої міграції становив мінус одну тис., до Сполученого Королівства мігрувало постійно більше людей, ніж покидало його. Хоча міграція з Європейського Союзу скоротилася після голосування за Brexit у 2016 році, міграція з країн, що не входять до ЄС, стрімко прискорилося з 2021 року. У 2022 році 968 тис. людей з країн, що не входять до ЄС, мігрували до Великої Британії, у порівнянні зі 129 тис. з країн-членів ЄС [37].

У 2023 році приблизно 1,22 млн людей мігрували до Сполученого Королівства, тоді як 532 тис. осіб мігрували з Великої Британії, в результаті чого чиста міграція склала 685 тис. осіб (рис. 2.6).

Чиста міграція означає, скільки людей приїхало до країни та залишилося там на постійне проживання порівняно з кількістю населення. Це допомагає зрозуміти, наскільки країна приваблює людей з-за кордону протягом певного часу. Високий рівень чистої міграції означає, що в країну приїжджає більше людей на постійне проживання, ніж виїжджає.

У 2022 році населення Великої Британії, народжене за кордоном, становило приблизно 14 %. Ця частка подібна до країн з високим рівнем доходу, таких як США та Нідерланди. У Великій Британії менша кількість іноземного населення, ніж в Австралії, Канаді та Новій Зеландії. Наприклад, населення Австралії, народжене за кордоном, приблизно вдвічі перевищує частку населення Великої Британії. Навпаки, Велика Британія має більшу частку населення, що народилася за кордоном, порівняно з Італією, Португалією та більшістю країн Східної Європи [38].

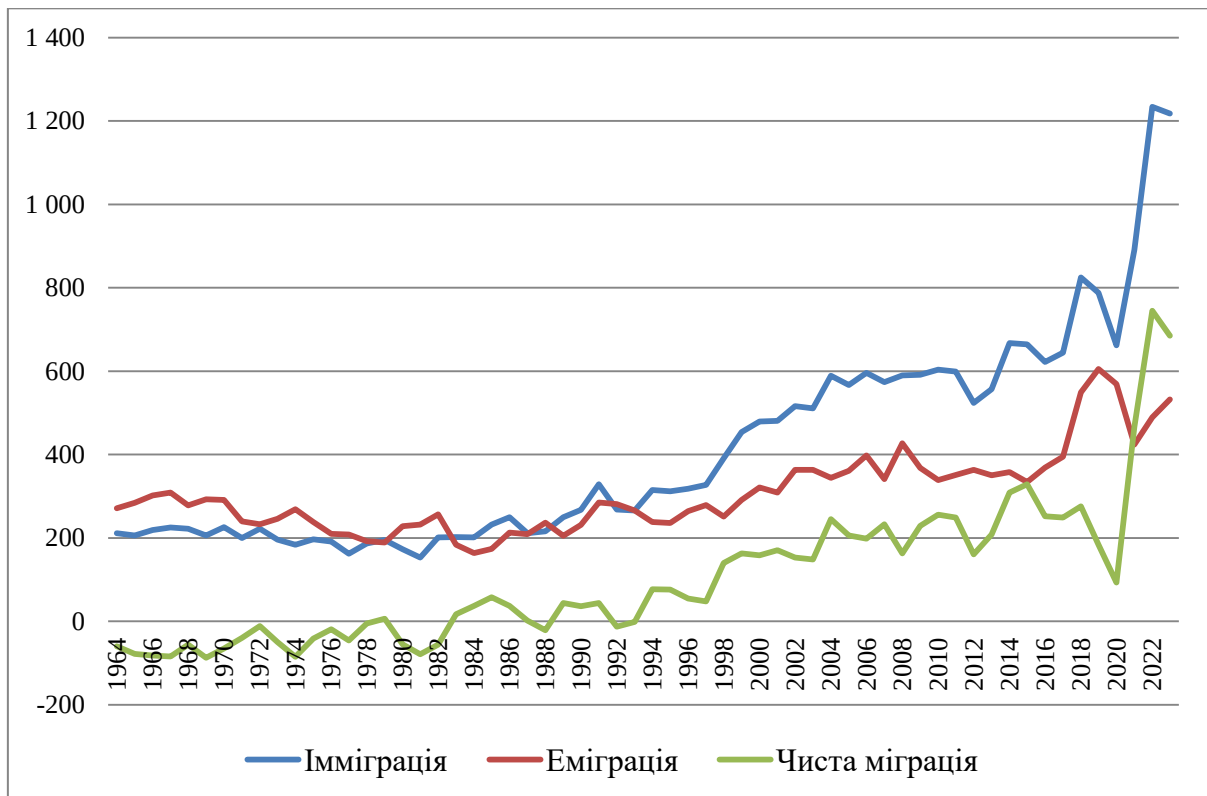

Рис. 2.6. Показники довгострокової міграції у Сполученому Королівстві з 1964 по 2023 рік, тис. осіб

Складено автором за матеріалами: [37]

До пандемії COVID-19 міграція була відносно стабільною, але з того часу моделі та поведінка значно змінилися. Протягом 2020 року та першої половини 2021 року спостерігалось зниження чистої міграції через зміни в моделях пересування під час пандемії COVID-19. Чиста міграція різко зросла з другої половини 2021 року через зростання імміграції з-за меж ЄС, спричинене рядом факторів, включаючи тих, хто прибуває гуманітарними маршрутами (включно з українськими громадянами), а також збільшенням студентів з-за меж ЄС та робітників [39].

Оцінки населення Офісу національної статистики Сполученого Королівства (ONS) для всієї Великої Британії показують, що в 2021 році у країні проживало 6 млн осіб, які мали громадянство іншої країни (9 % від загальної кількості населення). Це не включає подвійне громадянство, якщо одне громадянство є британським [40]. У Великій Британії проживали 3,4 млн громадян ЄС [41].

Походження мігрантів, які прибувають до Великої Британії, реєструється трьома різними способами: за громадянством, країною народження та країною останнього проживання. Перший вказує на правовий статус мігрантів, другий фіксує їх історичне походження, а третій визначає географічні джерела міграції до Великої Британії.

На рис. 2.7 наведено дані щодо основних країн-походження мігрантів до Сполученого Королівства. У 2020/2021 роках у Сполученому Королівстві проживало приблизно 696 тис. громадян Польщі, що є найбільшою кількістю небританців на той час. За Польщею слідують Індія та Ірландія з приблизно 370 тис. мігрантів з кожної країни. Далі йдуть Румунія, Італія, Португалія, Іспанія, Пакистан, Нігерія, США, Литва, Франція, Німеччина, Китай та Угорщина.

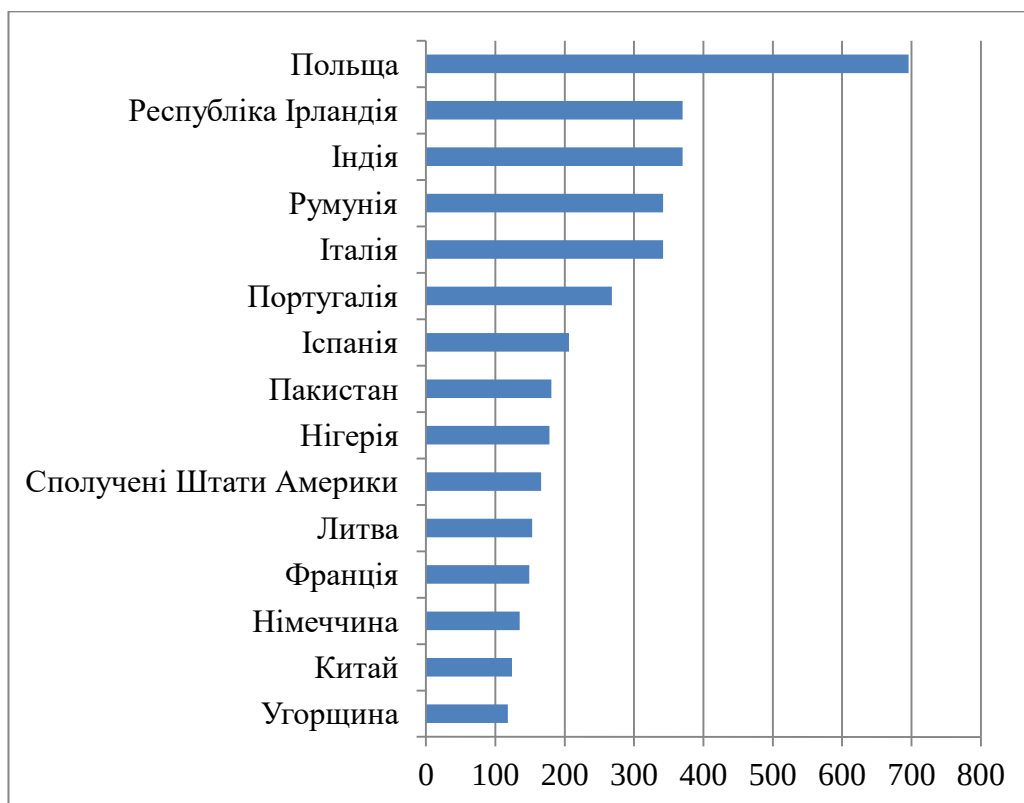

Рис. 2.7. Основні країни походження мігрантів до Великої Британії у 2021, тис. осіб

Складено автором за матеріалами: [42]

Варто зазначити, що вторгнення росії в Україну в лютому 2022 року призвело до масштабного переміщення людей. За оцінками ООН, станом на червень 2024 року до європейських країн прибуло приблизно 6 мільйонів українських біженців. Близько 4 % українських біженців у Європі прибули до Великої Британії. Сполучене Королівство було четвертим за кількістю прибулих після Німеччини, Польщі та Чехії. За оцінками фахівців, станом на липень 2024 року у Великій Британії проживало близько 160 000 українців [43].

Офіційні оцінки міграційних потоків використовують національність для класифікації людей за походженням. Згідно з останніми оцінками Офісу національної статистики Сполученого Королівства (ONS), у році, що закінчився червнем 2023 року, 7 % людей, які мігрували до Великої Британії, були громадянами Великої Британії, 11 % були громадянами країн ЄС і 82 % були громадянами країн, що не входять до ЄС [44].

Мігранти набагато більше сконцентровані в деяких частинах Великої Британії, ніж в інших. Близько 47 % усіх жителів Великої Британії, які народилися за кордоном, проживали в Лондоні та на південному сході під час перепису 2021/22 рр. Лондон виділяється серед усіх інших регіонів Великої Британії. За даними перепису 2021 року, понад 40 % його жителів народилися за кордоном. Середній показник по країні становив 16 %, а відсоток був нижчим за цей середній у всіх інших регіонах країни. Північний Схід (7 %), Уельс (7 %) та Північна Ірландія (9 %) мали найнижчу частку мешканців, які народилися за кордоном.

Більшість мігрантів у Великій Британії мають вік від 20 до 60 років. Згідно з даними перепису 2021/22 рр., до цієї групи входило близько 72 % населення, яке народилося за кордоном. Навпаки, частка серед народжених у Великій Британії становила 49 %. Також варто відзначити, що 41 % народжених за кордоном мали вищу освіту, порівняно з 25 % людей, народжених у Великій Британії [45].

Кількість нових іммігрантів постійного типу в країнах ОЕСР, серед яких і Велика Британія, досягла рекордного рівня у 6,1 мільйона у 2022 році. Це приблизно на 26 % більше, ніж у 2021 році, та на 14 % більше, ніж у 2019 році (зазначимо, що це не включає українців під тимчасовим захистом).

Велика Британія є однією з країн-лідерів серед інших країн-членів ОЕСР за кількістю прибулих. У 2022 року її показник становив 521,2 тис. осіб (рис. 2.8). Лише США та Німеччина мають більший показник – 1 048,0 тис. та 641,1 тис. осіб відповідно.

У Великій Британії рівень міграції постійного типу був вищим у 2022 році, ніж у 2019 році до пандемії – зміна у 2022/2019 рр. становила 37,9 %. Було зареєстровано значний річний приріст у 2022/2021 р. – 35,1 %. У 2022 році міграція постійного типу була на вищому рівні у Великій Британії, ніж за попередні 15 років [31].

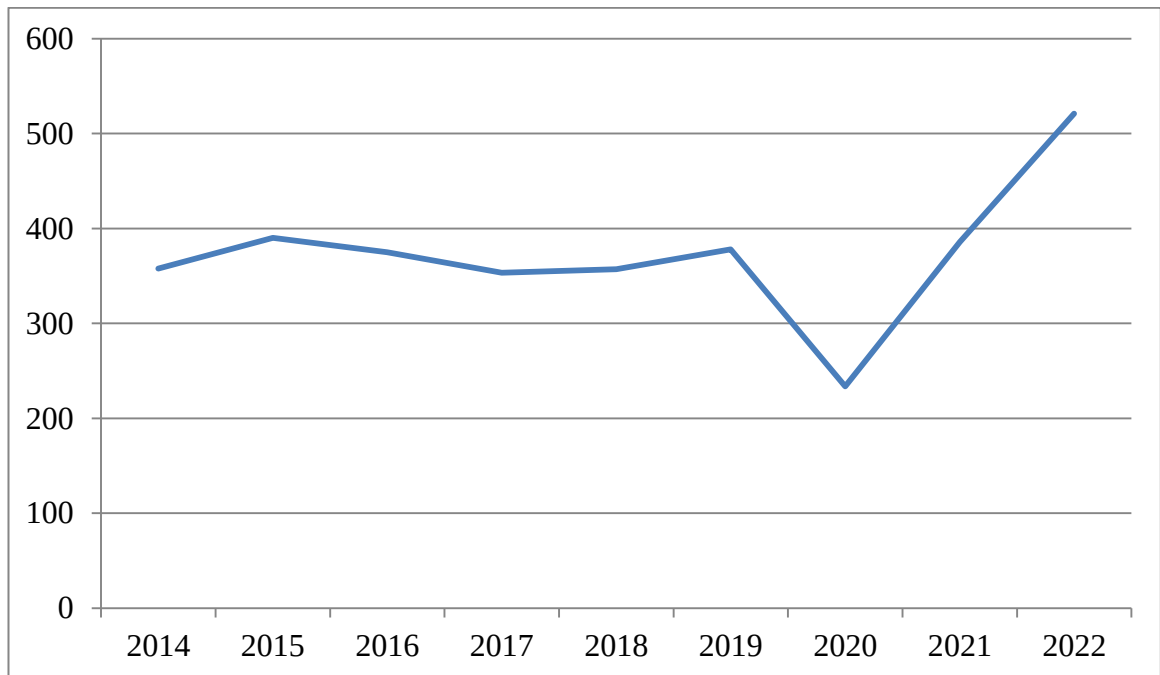

Рис. 2.8. Міграція постійного типу у Великій Британії, 2014-2022 рр., тис. осіб

Складено автором за матеріалами: [31]

Імміграція достовірно збільшила британську робочу силу в минулому, оскільки іноземці з більшою ймовірністю будуть брати участь у ринку праці,

ніж місцеві жителі (рисунок 2.9). Надзвичайно великі міграційні потоки підвищують пропозицію робочої сили, причому дуже велика імміграція громадян країн, що не входять до Європейського Союзу, перевищує еміграцію громадян Європейського Союзу після закінчення вільного пересування працівників Європейського Союзу. Схоже, що імміграція до Сполученого Королівства внесла більш ніж один відсотковий пункт у зростання робочої сили у 2023 році проти середнього піввідсоткового пункту за період 2010-2019 років [46].

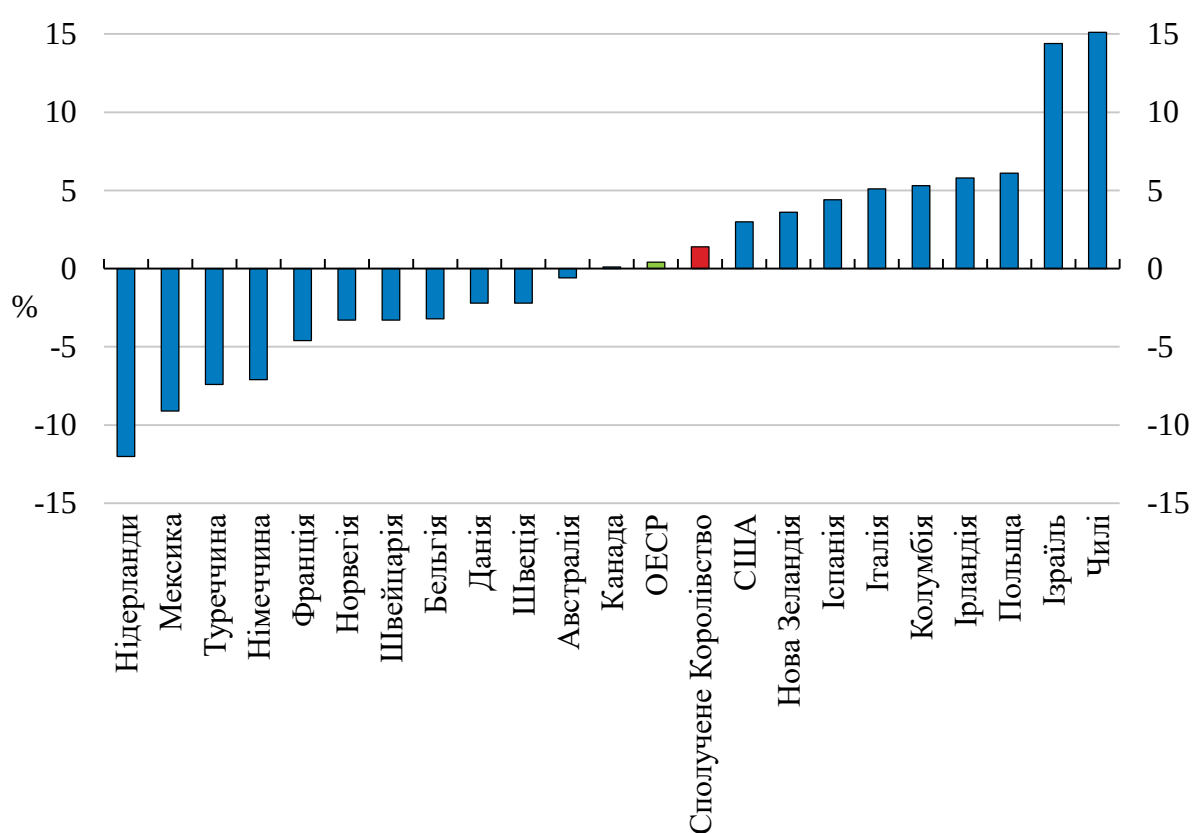

Рис. 2.9. Розрив у участі у ринку праці між населенням, що народилося за кордоном, і місцевим населенням, 2022 рік

Складено автором за матеріалами: [47]

В таблиці 2.6 наведено дані щодо грошових переказів до Сполученого Королівства та з нього у 2022 році. Зі Сполученого Королівства було відправлено грошових переказів значно більше, ніж їх надходило до країни.

Таблиця 2.6

Грошові перекази Сполученого Королівства у 2022 році

	Млн дол. США	Річна зміна, %	Частка у ВВП, %
Надходження	3 877	+12,1	0,1
Відправлення	10 768	+4,8	0,4

Складено автором за матеріалами: [31]

Склад міграційних потоків змінився після пандемії в бік груп, таких як студенти та утриманці. Під утриманцями розуміються ті особи, які отримують так звану «залежну візу». Тобто це сім'ї працівників, студентів та інших осіб, яким дозволено привезти сім'ю до нової країни їх перебування.

Кількість наданих віз зросла в усіх напрямках, відображаючи низку факторів, включаючи приплив українських біженців, але зростання кількості особливо помітно для студентів та утриманців (рисунк 2.10).

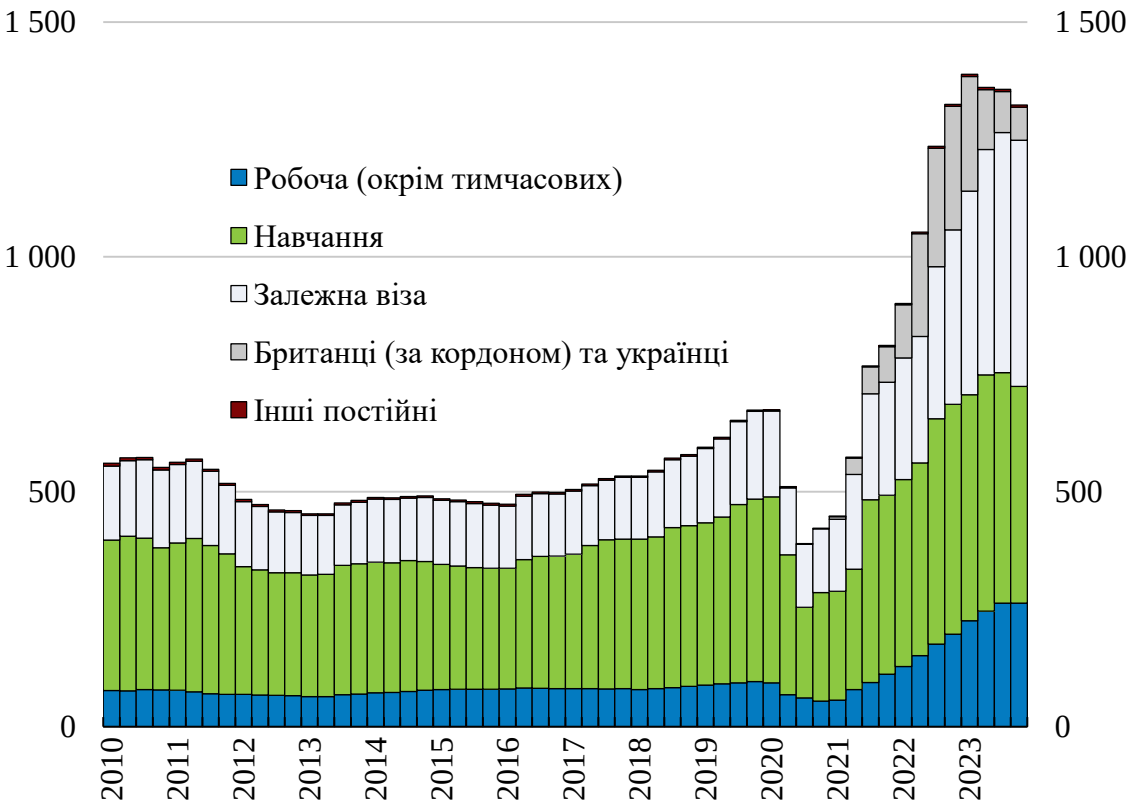

Рис. 2.10. Візи Великої Британії за типами, тис.

Складено автором за матеріалами: [47]

Іноземні студенти є важливою підгрупою населення Великої Британії. Навчання є однією з головних причин, чому люди мігрують до Великої Британії. Іноземні студенти роблять внесок у дохід університетів через плату за навчання, а також в економіку громад, у яких вони живуть [48].

Велика Британія була другим за популярністю напрямом для іноземних студентів після США у всьому світі. У 2022 році близько 634 тис. студентів навчалися у вищих навчальних закладах Великої Британії (рис. 2.11).

Велика Британія, можливо, була більш привабливим напрямком під час і відразу після пандемії коронавірусу для іноземних студентів, оскільки інші країни, такі як США, Канада та Австралія, запровадили суворіші обмеження на в'їзд і візи. Це призвело до тривалих затримок і більш високого рівня відмов, тоді як Велика Британія залишалася більш доступною для іноземних студентів [49].

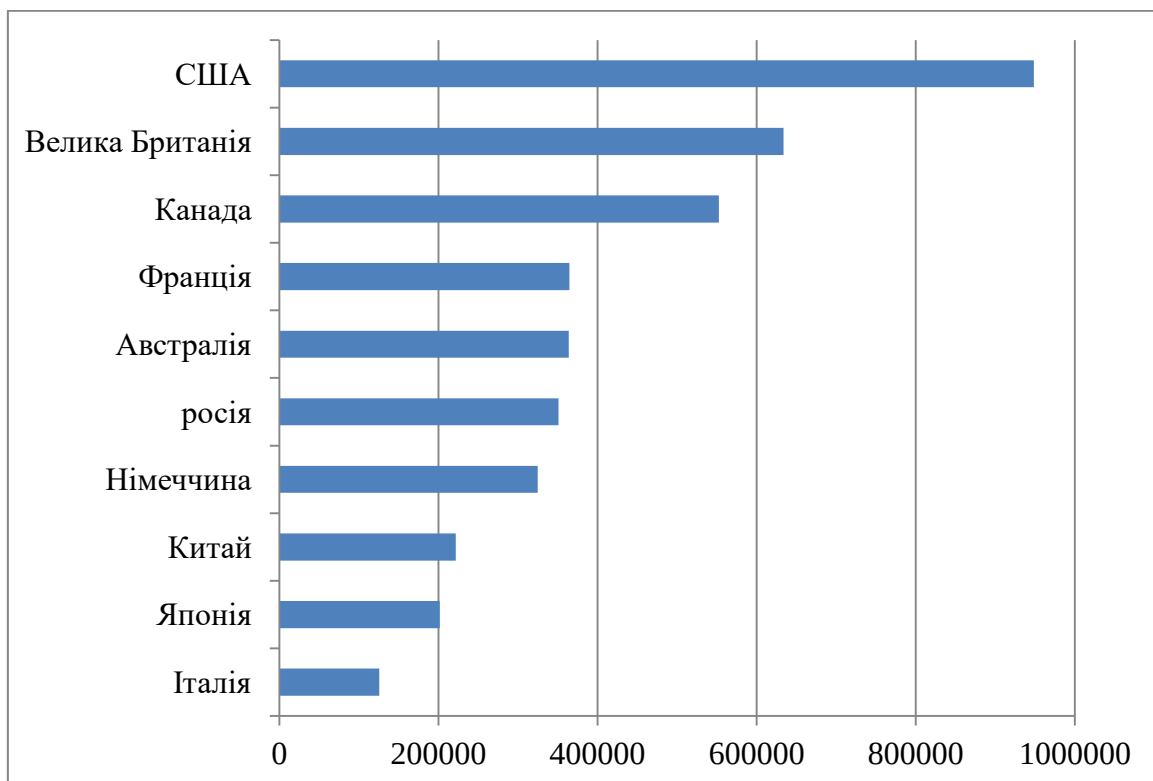

Рис. 2.11. Найпопулярніший напрямок для іноземних студентів по всьому світу у 2022 році, за кількістю студентів

Складено автором за матеріалами: [50]

Для вимірювання мобільності студентів між країнами використовується рівень в'їзної мобільності. Він показує кількість студентів з-за кордону, які навчаються в певній країні, виражена у відсотках від загальної кількості студентів у вищих навчальних закладах у цій країні. Високий відсоток в'їзної мобільності вказує на високий рівень участі студентів з-за кордону та потужну спроможність системи освіти приймаючої країни залучати міжнародних мобільних студентів [51].

Сполучене Королівство має високий рівень в'їзної мобільності. Як можна побачити з даних рис. 2.12, на якому наведено показник в'їзної мобільності п'ятиох країн-лідерів за кількістю іноземних студентів, Сполучене Королівство займає друге місце за цим показником. З 2017 року рівень в'їзної мобільності Сполученого Королівства постійно зростає.

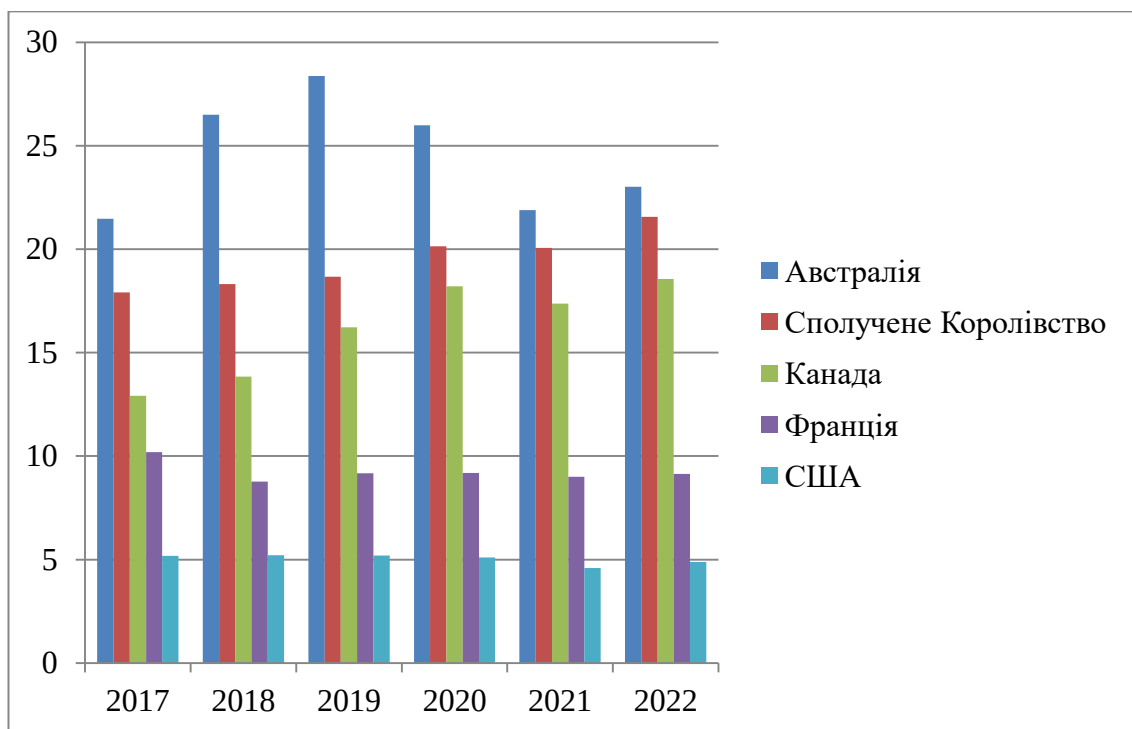

Рис. 2.12. Рівень в'їзної мобільності найпопулярніших країн для іноземних студентів

Складено автором за матеріалами: [52]

Варто зазначити, що іноземні студенти, які довгостроково навчаються, залишаються у Великій Британії довше та переходять на інші типи віз, а не залишають країну після закінчення навчання [49].

Отже, Сполучене Королівство є одним із найбільших світових центрів залучення іноземних кваліфікованих спеціалістів. Міграційна політика, введена після виходу країни з ЄС, спрямована на залучення висококваліфікованих трудових ресурсів. Така система надає перевагу іммігрантам з високим рівнем кваліфікації, зокрема в таких галузях, як медицина, ІТ, фінансові послуги тощо. Водночас, завдяки цій системі, ускладнюється доступ до британського ринку праці некваліфікованим мігрантам, що знижує обсяги низькокваліфікованої робочої сили.

Сполучене Королівство приймає значну кількість студентів з усього світу, будучи провідним освітнім центром. Це не лише сприяє розвитку наукових та культурних зв'язків, а й економічному зростанню, оскільки іноземні студенти роблять значний внесок у економіку країни. Наприклад, у 2022 році близько 634 тис. іноземних студентів навчалися в університетах Сполученого Королівства, що робить країну одним із найбільших центрів міжнародної освіти [50].

Сполучене Королівство активно долучається до програм захисту біженців та переміщених осіб. Зокрема, країна приймала значну кількість біженців з таких регіонів, як Сирія, Афганістан, Судан та Україна. Програми підтримки біженців включають різні форми допомоги та інтеграційні програми, що покликані сприяти їх соціальній адаптації та працевлаштуванню.

Важливий аспект участі Сполученого Королівства в міграційних процесах пов'язаний із безпековими питаннями. З одного боку, країна підтримує високі стандарти прикордонного контролю для запобігання нелегальній міграції та терористичним загрозам. З іншого боку, жорсткі заходи контролю та обмеження можуть створювати додаткові виклики для економіки, яка залежить від іноземної робочої сили.

2.3. Економічні наслідки міжнародної міграції для Сполученого Королівства

Сполучене Королівство протягом багатьох століть було однією з найбільш привабливих країн для мігрантів з усього світу. Міграційні процеси мали і продовжують мати значний вплив на економіку країни.

На думку фахівців, вимірювання наслідків імміграції є складним статистичним завданням, і це означає, що дослідження не завжди говорять про те саме. Вибір дослідників щодо даних, які вони використовують, періоду часу, який вони вивчають, і методів, які вони застосовують, може вплинути на результати.

У таблиці 2.7 систематизовано основні позитивні наслідки та виклики імміграції для економіки Сполученого Королівства

Таблиця 2.7

Позитивні наслідки та виклики імміграції для економіки Сполученого Королівства

Складові	Позитивні наслідки	Виклики
Ринок праці та соціальна сфера	Зміцнення ринку праці – мігранти заповнюють прогалини, особливо в охороні здоров'я, технологіях та обслуговуванні.	Тиск на ресурси – підвищений попит на житло, медичну допомогу та освіту в районах з високою міграцією.
Інновації та зростання	Різноманітність навичок – мігранти привносять нові вміння, сприяючи інноваціям та економічному зростанню.	Конкуренція за оплату праці – імміграція може призвести до зниження зарплати у секторах з використанням низькокваліфікованої праці.
Державні фінанси	Податкові надходження – працюючі мігранти сплачують податки, підтримуючи суспільні послуги.	Витрати на інтеграцію – збільшений попит на програми соціального забезпечення та інтеграції.
Демографічний баланс	Зниження рівня старіння населення – молода мігрантська популяція допомагає компенсувати старіння населення.	Щільність населення – підвищена щільність населення в міських центрах, що впливає на інфраструктуру.

Складено автором за матеріалами: [53]

Теорія не передбачає точного впливу імміграції на ринок праці. Імміграція впливає на кількість працівників в економіці, збільшуючи «пропозицію робочої сили» в певних професіях і галузях. Це означає, що більше людей шукають роботу. Однак імміграція також може розширити попит на робочу силу і таким чином створити нові робочі місця. Наприклад, мігранти самі купують товари та послуги, збільшуючи попит. Роботодавці можуть збільшувати виробництво в секторах, де міграція дозволяє їм найняти більше людей (наприклад, у сільському господарстві чи секторах догляду) або використовувати більш трудомісткі методи виробництва.

Іншими словами, імміграція може збільшити конкуренцію за існуючі робочі місця в певних професійних секторах, але вона також може створити нові робочі місця. Це пов'язано з тим, що в економіці немає фіксованої кількості робочих місць. Як наслідок, з однієї лише теорії неочевидно, чи матиме міграція позитивний чи негативний вплив на перспективи працевлаштування існуючих працівників на ринку праці, чи не вплине взагалі.

Очікується, що вплив міграції на ринок праці буде різним залежно від часу, місця та типу міграції. Наприклад, міграція для високооплачуваної роботи, яка вимагає тривалого навчання, матиме інші наслідки, ніж міграція для низькооплачуваної роботи. Також міграція для професій, які займаються доглядом за дітьми, може збільшити конкуренцію за робочі місця в догляді за дітьми, водночас збільшуючи зайнятість серед працюючих жінок. Загалом очікується, що працівники з низькокваліфікованими професіями стикаються з більшою конкуренцією з боку мігрантів, оскільки навички, необхідні для цих робіт, легше отримати та є менш спеціалізованими.

На рис. 2.13 наведено рівень зайнятості у Сполученому Королівстві серед народжених в ньому, народжених у країнах ЄС та поза ЄС. У другому кварталі 2023 року приблизно 83,3 % людей, які народилися в Європейському Союзі та проживають у Великій Британії, були зайняті, у порівнянні з 75,5 % громадян Великої Британії та 72,2 % осіб, народжених за

межами ЄС і Великої Британії. З 2006 року рівень зайнятості людей, які народилися в ЄС, незмінно був вищим, ніж рівень зайнятості людей, які народилися у Великій Британії та поза ЄС. Хоча варто зазначити, що рівень зайнятості осіб, народжених поза межами ЄС поступово зростає останні роки.

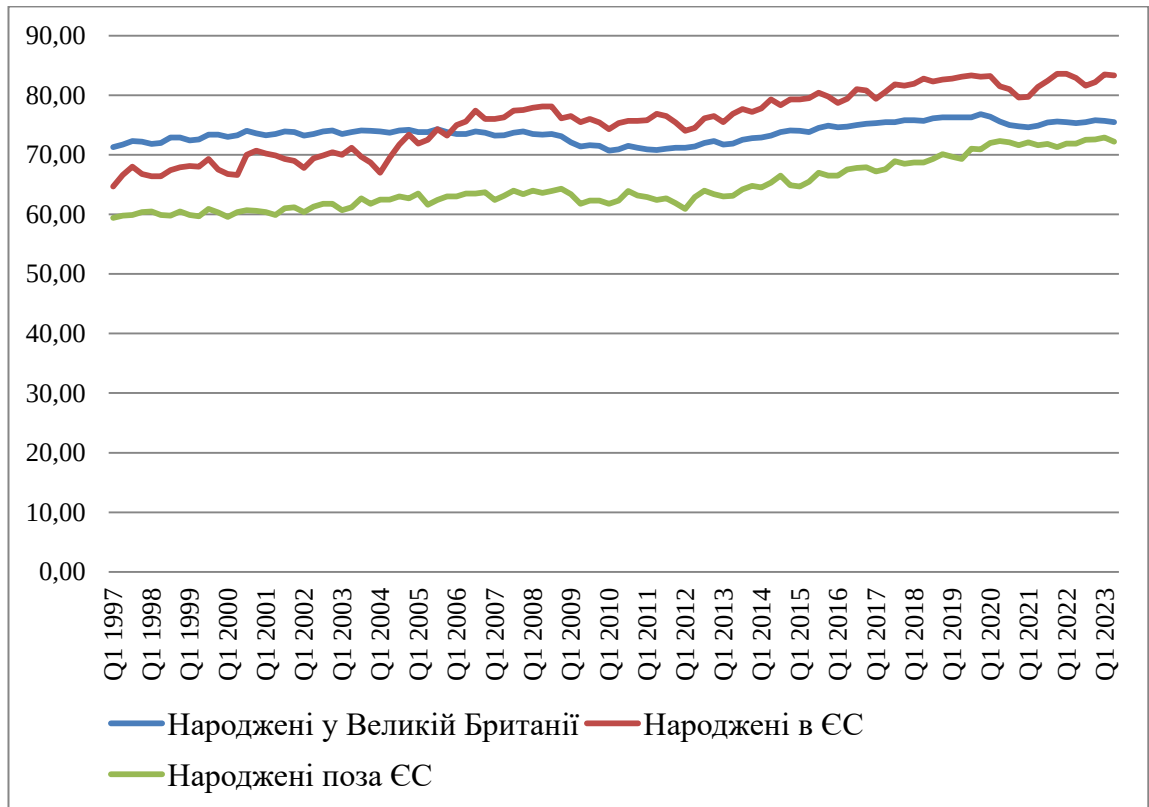

Рис. 2.13. Рівень зайнятості у Сполученому Королівстві, 1997 - 2023 рр., %

Складено автором за матеріалами: [54]

Дослідження показують, що вплив міграції на заробітну плату та перспективи працевлаштування працівників, які народилися у Великій Британії, є незначним. Кілька досліджень вивчали, чи призводить імміграція до зростання безробіття чи зниження заробітної плати серед існуючих працівників, і більшість виявили або незначний ефект, або його відсутність.

У 2018 році Консультативний комітет з питань міграції переглянув результати досліджень, проведених у 2003-2018 роках, і зробив три висновки. По-перше, імміграція майже не вплинула на середню зайнятість чи безробіття наявних працівників. По-друге, там, де виявлено вплив, він

зазвичай був зосереджений серед певних груп – тобто негативний ефект для тих, хто має нижчий рівень освіти, і позитивний ефект для тих, хто має вищий рівень освіти. І по-третє, вплив може залежати від економічного циклу; деякі дослідження виявили негативний вплив на зайнятість або безробіття, особливо під час економічного спаду.

Емпіричне дослідження впливу імміграції на ринок праці у Великій Британії виявило негативний вплив на низькооплачуваних працівників і позитивний вплив на високооплачуваних працівників, але обидва ефекти незначні. Іншими словами, імміграція не є одним із основних факторів, які формують перспективи низькооплачуваних працівників на ринку праці.

Наприклад, дослідження [55] показало, що імміграція до Великої Британії в період з 1994 до 2016 року знизила погодинну заробітну плату британців із найнижчими доходами (5-й перцентиль) на близько пів пенса на рік. Вигоди для високозабезпечених були теж невеликими – близько 1,7 пенса на рік для 90-го перцентилля. Інше дослідження [56] виявило, що підвищення частки мігрантів на 1% у низькооплачуваних сферах обслуговування знижувало середню зарплату в цій сфері на 0,2%.

Вплив імміграції на заробітну плату, ймовірно, буде найбільшим для працівників-резидентів, які самі є мігрантами. Дослідження показують, що будь-який негативний вплив імміграції на заробітну плату, ймовірно, буде найбільшим для працівників-резидентів, які самі є мігрантами. Це пов'язано з тим, що навички нових мігрантів, швидше за все, будуть ближчими заміниками навичок мігрантів, які вже працюють у Великій Британії, ніж навичок працівників, які народилися у Великій Британії.

Різні типи міграції можуть мати різні наслідки, хоча дослідження зазвичай об'єднують мігрантів у великі категорії, наприклад, за рівнем освіти або за тим, чи походять вони з країн ЄС чи поза ЄС. Насправді існують суттєві відмінності між групами людей, які приїжджають до Великої Британії за робочими візами, як члени родини, як студенти чи як біженці.

Виміряти вплив імміграції на ринок праці важко. Мігранти часто їдуть до регіонів країни, де спостерігається економічне зростання та високий попит на робочу силу. Це ускладнює визначення того, чи є відмінності між районами з високим і низьким рівнем міграції результатом міграції чи інших факторів. Подібним чином можливо, що міжнародна імміграція до певної території може змусити деяких працівників покинути цю територію та мігрувати в інші частини країни або за кордон. Якби це сталося, вплив на ринок праці в певній місцевості розсіявся б по всій країні, що ускладнило б правильне вимірювання за допомогою аналізу місцевого ринку праці.

Нарешті, відсутність даних, які точно вимірюють заробітки та місцезнаходження мігрантів і працівників, які народилися у Великій Британії, означає, що існуючі дослідження, ймовірно, мають значну похибку вимірювання.

Емпіричні дослідження використовували різні методи та економетричні техніки для вирішення цих проблем, але жоден із них не є ідеальним, і деякі труднощі та застереження завжди залишаються [57].

Ще одним важливим аспектом є фінансовий вплив імміграції. У Великій Британії немає єдиної політики чи стратегії щодо фінансового впливу імміграції, але є деякі політики, які прямо спрямовані на формування впливу міграції на державні фінанси.

Наприклад, умова No Recourse to Public Funds (NRPF) забороняє громадянам країн, які не входять до ЄС, які мають робочі, навчальні або сімейні візи, отримати доступ до більшості переваг, у тому числі універсального кредиту або допомоги на дітей, доки власнику візи не буде надано дозвіл на перебування на невизначений термін (ILR). Уряд заявив, що NRPF призначений для запобігання фінансових витрат, пов'язаних із виплатою допомоги [58].

Інша політика також може мати фінансовий вплив або частково виправдана фінансовою логікою. Це включає політику, що регулює трудову міграцію, включаючи мінімальний поріг зарплати для кваліфікованих

працівників, що підвищує ймовірність того, що вони будуть робити значні податкові внески. Крім того, імміграційна медична доплата (IHS), яку повинні сплачувати більшість людей, які подають заявки на робочі, сімейні або навчальні візи (деякі заявники звільняються від сплати збору, наприклад заявники на медичну візу та візу для догляду), фактично діє як додатковий податок на власників тимчасових віз – ці працівники також беруть участь у витратах на використання IHS так само, як і інші платники податків Великої Британії, через податкову систему. У жовтні 2024 року IHS становив 1035 фунтів стерлінгів на рік (або 776 фунтів стерлінгів на рік для студентів і дітей) [58].

Фіскальний вплив імміграції оцінюється шляхом підрахунку внеску мігрантів у державні фінанси (наприклад, через сплату податків) за вирахуванням їхніх витрат для державних фінансів (наприклад, через отримання пілг та медичне обслуговування). Позитивний чистий фіскальний вплив вказує на те, що мігранти платять у державні фінанси більше, ніж вони забирають (або, іншими словами, що імміграція робить більший внесок у державні доходи, ніж це коштує з точки зору державних витрат).

Ключова відмінність між дослідженнями фіскального впливу полягає в тому, чи використовують вони статичний чи динамічний аналіз. Статичні підходи порівнюють внески мігрантів у державні фінанси з послугами та вигодами, які вони отримали за певний період року чи більше. Перевага цього підходу полягає в тому, що він використовує історичні дані та не потребує припущень щодо майбутнього. Недоліком є те, що це лише миттєвий знімок в один момент часу, тому ігнорується той факт, що фіскальні наслідки певної групи мігрантів залежатимуть від того, де вони перебувають у своєму життєвому циклі. Наприклад, молоді люди без дітей несуть відносно низькі витрати на державні послуги, такі як охорона здоров'я та освіта, і тому їм не потрібно заробляти стільки, скільки людям похилого віку, щоб бути чистими платниками бюджету. Це означає, що передбачуваний фінансовий вплив певної групи в певному році залежатиме

від таких факторів, як те, як довго мігранти перебувають у Великій Британії та скільки їм років [58].

Натомість динамічний підхід оцінює вартість внесків і витрат протягом усього життя мігранта. Хоча цей підхід повніше враховує витрати мігрантів протягом тривалих періодів, він вимагає більше припущень. Це включає в себе припущення щодо темпів зворотної міграції, майбутніх змін у доходах і рівнях зайнятості, а також майбутньої політики щодо податків і державних витрат. Динамічні моделі іноді не в змозі охопити витрати на навчання дітей мігрантів, які емігрували до повноліття і, таким чином, ніколи не платять податки Великій Британії.

Внески до державних фінансів (або «доходи») включають податки, що сплачуються безпосередньо, наприклад податок на прибуток, національне страхування та податок на додану вартість з покупок, а іноді частки податків, які сплачують підприємства Великої Британії. Витрати державних фінансів включають прямі витрати, такі як навчання дітей мігрантів; грошові виплати, такі як податкові кредити та пенсії; і державні витрати, на які, ймовірно, вплине збільшення населення, наприклад, транспорт і поліція. Деякі дослідження також приписують мігрантам непрямі витрати, такі як частка державних витрат на оборону або управління центральними державними департаментами, які менш імовірно постраждають від міграції.

Багато доходів і витрат, які необхідно включити в оцінки чистого фіскального впливу міграції, неможливо розрахувати безпосередньо, оскільки дані не існують або не є загальнодоступними. У результаті дослідники, які оцінюють фіскальні наслідки, повинні робити багато припущень, які впливають на результати.

Те, чи працюють мігранти та скільки вони заробляють, значною мірою впливає на їхній розрахунковий чистий бюджетний внесок. Експерти порівняли оцінки чистих внесків до системи податків і пільг у 25 країнах ОЕСР за 13-річний період з 2006 по 2018 рік і виявили, що вік мігрантів (зокрема, найкращий працездатний вік, тобто 25-54 років) був

важливим фактором, що пояснює відмінності в їхніх чистих бюджетних внесках порівняно з місцевим населенням [59]. Основною причиною цього було те, що мігранти цієї вікової групи, швидше за все, працювали.

Також виявлено, що рівень кваліфікації мігрантів, ймовірно, є одним із головних факторів, що визначають їхній фіскальний вплив, оскільки мігранти, які працюють на висококваліфікованих і високооплачуваних роботах, платять у середньому більше податків, ніж мігранти, які працюють на низькооплачуваних роботах.

Управління з бюджетної відповідальності (OBR), що створено для проведення незалежного та авторитетного аналізу державних фінансів Сполученого Королівства, прогнозує гіпотетичний фінансовий вплив мігрантів протягом усього життя, а також виявляє, що зарібок є вирішальним фактором. Вони виявили, що мігрант, який прибув у віці 25 років і отримує середній зарібок у Великій Британії, має більш позитивний фінансовий внесок протягом усього життя, ніж працівник, який народився у Великій Британії з тією самою зарплатою, оскільки Велика Британія не оплачує вартість освіти та інших державних послуг, які вони отримували протягом дитинства. Однак вони виявили, що низькооплачувані працівники мали негативний фінансовий вплив протягом усього життя, а високооплачувані мали позитивний [60].

Оскільки на дітей витрачається більший рівень державних витрат, домогосподарства мігрантів з дітьми на утриманні повинні заробляти більше, щоб зробити чистий позитивний фіскальний внесок. Згідно з результатами дослідження [61], самотній 20-річний хлопець без дітей повинен заробляти лише трохи більше 10 тис. фунтів стерлінгів на рік, щоб «вийти на беззбитковість» з фінансової точки зору, тоді як подружжя з двома дітьми, які несуть набагато більші витрати на охорону здоров'я та освіту, не стануть платниками чистих фінансових внесків, доки не зароблять приблизно 45 тис. фунтів стерлінгів.

У таблиці 2.8 наведено результат дослідження Міграційної обсерваторії (Migration Observatory) на базі Центру міграції, політики та суспільства (COMPAS) Оксфордського університету [58]. Вона підсумовує результати статичного дослідження чистого фіскального впливу мігрантів у Великій Британії. Він не включає результати динамічних досліджень, які не підлягають прямому порівнянню та охоплюють різні періоди часу. Наведені дослідження розглядають ті самі групи мігрантів протягом того самого періоду (з 2001 по 2011 роки), але приходять до різних висновків через припущення, які вони роблять щодо того, що слід зараховувати як доходи та витрати.

Незважаючи на відмінності в методах, у цих дослідженнях узгоджено впливають деякі ключові моменти. По-перше, у всіх випадках виявилось, що вплив становить менше +1% або -1% ВВП. По-друге, недавні мігранти мали більш позитивний вплив, ніж ті, хто був у Великій Британії довше. По-третє, мігранти з Європейської економічної зони (ЄЕЗ) мали більш позитивний вплив, ніж мігранти з інших країн до Brexit.

Таблиця 2.8

Фіскальні наслідки імміграції у Великій Британії, фунтів стерлінгів

	Усі мігранти та народжені у Великій Британії			Лише нещодавні мігранти	
	ЄЕЗ	Поза ЄЕЗ	Народжені у Великій Британії	ЄЕЗ	Поза ЄЕЗ
Oxford Economics (2018)					
2016/17 фінансовий рік (1 рік)	+4,7 млрд	-9,0 млрд	-41,4 млрд		
Migration Watch (2016)					
2014/15 фінансовий рік (1 рік)	-1,1 млрд	-15,6 млрд	-87,8 млрд	0,0	-6,2 млрд

Продовження таблиці 2.8

		Усі мігранти та народжені у Великій Британії			Лише нещодавні мігранти	
		ЄЄЗ	Поза ЄЄЗ	Народжені у Великій Британії	ЄЄЗ	Поза ЄЄЗ
С. Дастман і Т. Фраттіні (2014)						
1995-2011 (17 років)	+4,4 (+259 млн на рік)	-118 (-6,9 млрд на рік)	-591 (-34,8 млрд на рік)			
2001-2011 (12 років)			-617 (-51,4 млрд на рік)	+20,2 (+1,68 млрд на рік)	+5,2 млрд (+0,43 млрд на рік)	
Р. Роутерн (2014)						
2001-2011 (12 років)				-0,3 млрд (-25 млн на рік)	-29,7 млрд (-2,48 млрд на рік)	
Migration Watch (2014)						
1995-2011 (17 років)	-13,6 млрд (-0,8 млрд на рік)	-134,9 млрд (-7,94 млрд на рік)	-565 млрд (-33,2 млрд на рік)			
2001-2011 (12 років)	-13,4 млрд (-1,12 млрд на рік)	-116,8 млрд (-9,73 млрд на рік)	-586 млрд (-48,8 млрд на рік)	-0,25 млрд фунтів (-20,8 млн на рік)	-27,17 млрд (-2,26 млрд на рік)	
С. Дастман і Т. Фраттіні (2013)						
1995-2011 (17 років)	+8,8 млрд (+0,52 млрд на рік)	-104,1 млрд (-6,12 млрд на рік)	-605 млрд (-50,4 млрд фунтів на рік)			
2001-2011 (12 років)	+9,0 млрд (+748 млн на рік)	-86,8 млрд (-7,23 млрд на рік)	-624 млрд (-52 млрд на рік)	+22,1 млрд (+1,84 млрд на рік)	+2,9 млрд (+242 млн на рік)	

Складено автором за матеріалами: [58]

Одна з головних причин, чому мігранти з країн, які не входять до ЄЄЗ, робили негативний чистий бюджетний внесок, полягає в тому, що вони, швидше за все, мали дітей на утриманні, що призвело до збільшення витрат на освіту та збільшення виплат сімейних допомог і податкових кредитів. Ці

статичні оцінки не враховують внесок дітей у державні фінанси в майбутньому, якщо вони стануть робочою силою.

Оцінки фіскального впливу, отримані в результаті досліджень, залежать від періоду часу, який розглядається, оскільки склад потоків мігрантів і спосіб управління імміграційною системою змінюється з часом.

Прогнози експертів загалом свідчать про те, що більша чиста міграція призводить до зниження дефіциту та боргу, хоча цього недостатньо, щоб кардинально змінити фіскальну перспективу Великої Британії. У 2023 році, наприклад, було спрогнозовано, що до 2072/73 років первинний дефіцит бюджету (тобто без урахування процентних платежів за боргом) буде на 1,1% ВВП нижчим за сценарієм, де річна чиста міграція становитиме 245 000, а не 129 000. За прогнозами, більша чиста міграція зменшить борг як частку ВВП на 30 процентних пунктів до 2072/73, але не завадить зростанню боргу приблизно зі 100 до 300 % ВВП. Одним із ключових чинників цього результату є те, що прибулі мігранти, швидше за все, будуть працездатного віку, ніж населення загалом, і, отже, більш імовірно, що вони працюють і роблять внесок у державні фінанси [58].

Однак Управління бюджетної відповідальності Великої Британії зазначає у попередньому аналізі 2013 року, що протягом навіть більш тривалого періоду часу ці мігранти також вийдуть на пенсію, що посилить віковий тиск витрат. Було зроблено висновок, що збільшення міграції можна розглядати як відтермінування деяких фіскальних проблем, пов'язаних зі старінням населення, а не як спосіб їх остаточного вирішення.

Управління бюджетної відповідальності Великої Британії також складає короткострокові прогнози. У 2024 році він спрогнозував, як різні сценарії чистої міграції вплинуть на чисті державні запозичення протягом короткого (5-річного) періоду між 2024/25 р. та 2028/29 р. фінансовими роками. Прогнозується, що більша чиста міграція призведе до чистого скорочення запозичень протягом п'ятирічного періоду, хоча частково це скорочення стало результатом того факту, що державні плани видатків не передбачали

збільшення витрат на державні послуги з урахуванням більшої кількості населення [62].

Якщо уряд скорегує витрати на державні послуги, щоб відобразити чисельність населення за сценарієм високої міграції, це потребуватиме додаткових 6,1 млрд фунтів стерлінгів витрат у 2028/29 р. Іншими словами, вищі податкові надходження від додаткових мігрантів будуть частково компенсовані більшими витратами на державні послуги [62].

Мігранти приїжджають до Сполученого Королівства з різних причин, включаючи роботу, навчання, сім'ю та притулок. Мігранти, які прибувають різними шляхами імміграції, мають різні характеристики, і це вплине на їхній фінансовий вплив. Наприклад, люди, які мігрують до Сполученого Королівства на роботу, мають найвищий рівень зайнятості, тоді як біженці мають нижчий рівень зайнятості та також менше заробляють. Категорії віз, де працівники мають вищі заробітки, приїжджають без дітей або приїжджають на короткий період, будуть більш фінансово вигідними, виходячи з результатів дослідження, наведеного вище.

Дослідження фінансового впливу мігрантів рідко групують людей за візовим маршрутом, навіть якщо цей аналіз буде найбільш актуальним для політичних рішень. Однак офіційні оцінки впливу змін політики іноді оцінюють вплив на державні фінанси.

Таблиця 2.9 показує базові оцінки з низки останніх оцінок впливу. Хоча оцінка впливу зазвичай показує, що політика, яка веде до підвищення рівня трудової міграції чи навчання, має позитивний чистий фінансовий вплив у короткостроковій перспективі, це не завжди так. Наприклад, очікувалося, що рішення обмежити візи для утриманців робітників сфери догляду у 2024 році принесе середню чисту фінансову вигоду в розмірі 3 млрд фунтів стерлінгів на рік протягом 10 років (у цінах 2024/25 р.). Це ґрунтувалося на тому, що дітям працівників-мігрантів, які зайняті у сфері догляду, буде заборонено приїжджати до Великої Британії, що призведе до зниження рівня державних витрат на освіту та охорону здоров'я.

Фіскальні наслідки цих імміграційних маршрутів незначні порівняно із загальними державними витратами, які за оцінками становили близько 1200 млрд фунтів стерлінгів у 2023/24 фінансовому році [63].

Таблиця 2.9

Потенційні фіскальні наслідки від змін міграційної політики, фунтів стерлінгів

Зміна у політиці	Фіскальні наслідки		
	Фіскальні пільги	Фіскальні витрати	Чистий фіскальний вплив
Введення гонконгської візи (BNO)*			
5 років (ціни 2020/21)	6,80 млрд (1,4 млрд на рік)	4,15 млрд (0,8 млрд на рік)	2,65 млрд (0,5 млрд на рік)
Запровадження Graduate Route Visa**			
10 років (ціни 2021/22)	25,60 млрд (2,6 млрд на рік)	7 млрд (0,70 млрд на рік)	18,6 млрд (1,9 млрд на рік)
Обмежити візи для більшості утриманців іноземних студентів			
10 років (ціни 2024/25)	22,08 млрд (2,21 млрд на рік)	22,64 млрд (2,26 млрд на рік)	-0,55 млрд (55 млн на рік)
Обмежити візи для утриманців працівників сфери догляду			
10 років (ціни 2024/25)	59,87 млрд (6,0 млрд на рік)	30,08 млрд (3,0 млрд на рік)	29,79 млрд (3,0 млрд на рік)
Підвищити порогові розміри заробітної плати кваліфікованого працівника			
10 років (ціни 2024/25)	7,01 млрд (0,7 млрд на рік)	32,51 млрд (3,3 млрд на рік)	-25,51 млрд (-2,6 млрд на рік)

Складено автором за матеріалами: [58]

*Усі власники паспортів громадян Великої Британії (закордонних) у Гонконгу можуть подати заяву на отримання нової візи BNO, і успішні заявники зможуть працювати та навчатися у Великій Британії, а також користуватися послугами Національної служби здоров'я. Власники BNO також можуть подати заяву на членів сім'ї [64].

** Віза для випускників дає вам дозвіл залишатися у Великобританії принаймні 2 роки після успішного завершення курсу у Великобританії [65].

Оцінки фінансових наслідків імміграції мають багато обмежень. Наприклад, дані, які використовуються для оцінки доходів мігрантів, часто обмежені. Крім того, майже немає даних про те, як мігранти користуються такими державними послугами, як охорона здоров'я. Як наслідок, більшість досліджень просто припускають, що вартість державних послуг для мігрантів є такою ж, як вартість для особи, яка народилася у Великій Британії, того ж віку та статі. Проте мігранти мають відмінні характеристики від осіб, які народилися у Великій Британії, і тому можуть по-різному користуватися державними послугами. Наприклад, мігранти можуть користуватися такими послугами, як перекладацькі послуги в школах і лікарнях, якими зазвичай не користуються місцеві жителі.

Оцінки впливу є дуже невизначеними через те, що вони покладаються на кілька припущень, і ці припущення не завжди справджуються. Наприклад, у 2020 році уряд підрахував, що запровадження візового маршруту для кваліфікованих робітників матиме загальні фінансові витрати 2,4 млрд фунтів стерлінгів за перші десять років впровадження. Ця цифра базувалася на припущенні, що менше мігрантів з ЄЕЗ прибуватиме до Сполученого Королівства, тоді як близько 50 тис. мігрантів з країн, що не входять до ЄЕЗ, щорічно прибуватимуть за візами кваліфікованих робітників між 2020 і 2030 роками. Однак це суттєво занижило фактичні гранти на візи для кваліфікованих працівників – лише у 2023 році 201 тис. було надано основним заявникам, які не входять до ЄЕЗ [57].

Існує думка, що у короткостроковій перспективі (від одного до трьох років) для країн-реципієнтів трудових мігрантів спостерігається подвійний ефект – зростання тиску на внутрішній ринок праці за спеціальністю та питання дефіциту робочої сили в секторах, де потрібна низькокваліфікована та низькооплачувана робоча сила. У довгостроковому періоді для країни-реципієнта міжнародна трудова міграція приносить позитивні соціально-економічні ефекти, наприклад, мігранти створюють додану вартість, сплачують податки та інші платежі, споживають товари та послуги, які активізують малі та середнього бізнесу всередині країни. Також вирішується питання дефіциту робочої сили на ринку низькокваліфікованої та низькооплачуваної праці. Діти, народжені та/або прибулі з батьками – трудовими мігрантами – швидко асимілюються в суспільстві та протистоять старінню населення [66].

У доповіді Центру політичних досліджень стверджується, що масштаби та структура недавньої міграції не дали значних економічних та фінансових переваг, створюючи величезний тиск на житло, комунальні послуги та інфраструктуру [67].

Згідно з дослідженням [68] існують докази позитивного зв'язку між мігрантами з країн, що не походять з ЄС, і продуктивністю. Із запровадженням нової бальної міграційної системи у 2021 році мігранти мають право на отримання робочих віз на основі заробітної плати, рівня кваліфікації та (у деяких випадках) конкретних професій. Однак ще до того, як вона був запроваджена, спостерігалось різке падіння міграції з ЄС (і, під час пандемії, значної зворотної міграції), тоді як міграція з-за меж ЄС стабільно зростала. Вплив міграції – і, зокрема, диференційований вплив, залежно від типу працівника – становить значний громадський і політичний інтерес, як для оцінки ймовірного впливу нової міграційної системи, так і для визначення того, який внесок міграційної політики, якщо такий є, може сприяти вирішенню проблеми продуктивності Великої Британії.

Імміграція може забезпечити помірне підвищення продуктивності у Сполученому Королівстві з часом, згідно з думкою деяких експертів [68]. Це також виправдовує широке обґрунтування нової системи, яка скасовує вільне пересування, водночас ширше лібералізуючи трудову міграцію для відносно високооплачуваних/висококваліфікованих працівників. Проте варто зазначити, що значна частина нещодавнього зростання міграції з-за меж ЄС припадає на сектор охорони здоров'я та соціального забезпечення, що значною мірою було зумовлено запровадженням нової візи охорони здоров'я та догляду, яка відкрита для працівників навіть на відносно низькооплачувані посади. Також дуже сильно зросла кількість утриманців, які прибувають, особливо супроводжуваних тих, хто має студентські візи та багато з яких, ймовірно, працюють [68].

Отже, наслідки міжнародної міграції для Сполученого Королівства охоплюють економічні, соціальні та культурні аспекти. В економічному плані, на думку більшості експертів, міграція сприяє зростанню, а іммігранти роблять внесок у різноманітні галузі промисловості, вирішують проблеми з нестачею робочої сили та стимулюють інновації. Однак зростання міграції також може викликати навантаження на державні послуги, такі як охорона здоров'я, житло та освіта, особливо в регіонах з високою концентрацією мігрантів.

Висновки до другого розділу

1. Міжнародна міграція є одним із найважливіших соціально-економічних процесів сучасності, який впливає на демографічні, економічні та політичні системи країн усього світу. У XXI столітті спостерігаються нові тенденції в розвитку міграційних процесів, які формують глобальні виклики та можливості для держав, суспільств і міжнародних організацій. Однією з ключових тенденцій є зростання масштабів міграції. Економічна міграція залишається основним видом переміщень, проте значну частину становлять

також гуманітарні потоки, зокрема біженці та шукачі притулку, що рятуються від військових конфліктів, політичного переслідування чи стихійних лих. Іншою важливою тенденцією є зміна географії міграційних потоків. Традиційно основними приймаючими країнами мігрантів були розвинені країни Північної Америки, Західної Європи та Австралії. Проте в останні десятиліття зростає роль нових економік, зокрема країн Перської затоки, Азії та Латинської Америки, які приваблюють мігрантів через економічні можливості та нові робочі місця. Водночас країни ЄС та Північної Америки залишаються найбільшими приймачами мігрантів, але стикаються з викликами інтеграції новоприбулих.

2. Сполучене Королівство відіграє важливу роль у міжнародних міграційних процесах, будучи як країною-отримувачем, так і країною, що підтримує зв'язки з мігрантами. Міграційна політика Сполученого Королівства відображає як історичний колоніальний вплив, так і сучасні економічні потреби, такі як попит на висококваліфікованих працівників. Водночас Brexit та інші політичні зміни вплинули на міграційні потоки та обмежили деякі свободи пересування. Участь країни в цих процесах сприяє економічному зростанню, але також створює виклики в питаннях соціальної інтеграції.

3. Міжнародні міграційні процеси мають змішані наслідки для економіки Сполученого Королівства. Вони сприяють економічному зростанню, підвищенню продуктивності та розширенню робочої сили, компенсуючи демографічні виклики. Мігранти також відіграють важливу роль у підтримці суспільних служб, таких як охорона здоров'я. Однак вплив міграції на заробітну плату є неоднозначним: у деяких секторах вона може спричиняти незначне зниження заробітних плат. Таким чином, ефекти міграції залежать від специфіки секторів економіки та рівня інтеграції мігрантів.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ УЧАСТІ СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА В МІЖНАРОДНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

3.1. Перспективні напрями розвитку міграційної політики Сполученого Королівства

Сполучене Королівство, як і багато інших розвинених країн, активно залучене в міжнародні міграційні процеси. Врешті, незважаючи на розрив із ЄС, не зменшив гостроти цього питання. Навпаки, він поставив перед країною нові виклики та можливості в контексті формування власної міграційної політики.

Перспективні напрями розвитку міграційної політики Сполученого Королівства спрямовані на адаптацію до глобальних викликів, зміцнення економічного розвитку та посилення соціальної інтеграції. Акцент робиться на підвищенні ефективності міграційної системи для задоволення потреб внутрішнього ринку праці та розширення міжнародної співпраці.

Побудуємо кореляційно-регресійну модель для оцінки обраних факторів впливу на показник ВВП Сполученого Королівства з метою оптимізації її імміграційних програм.

Результуючою ознакою було обрано показник ВВП Сполученого Королівства за період 2014-2023 років. У якості факторів впливу, ми обрали 3 показники. Таким чином, маємо наступні показники і означення:

1. Y – ВВП Сполученого Королівства, трлн дол. США;
2. X_1 – Імміграція до Сполученого Королівства, тис. осіб;
3. X_2 – Еміграція зі Сполученого Королівства, тис. осіб;
4. X_3 – Чиста міграція у Сполученому Королівстві, тис. осіб;

У таблиці 3.1 наведено вихідні дані для проведення кореляційно-регресійного аналізу.

Таблиця 3.1

Вихідні дані для проведення кореляційно-регресійного аналізу

Рік	Y	X1	X2	X3
2014	3,06	667	358	309
2015	2,93	664	334	329
2016	2,69	622	369	252
2017	2,68	644	395	249
2018	2,87	825	549	276
2019	2,85	788	605	184
2020	2,69	662	569	93
2021	3,14	891	424	466
2022	3,09	1 234	489	745
2023	3,34	1 218	532	685

Таблиця складена автором за матеріалами: [37; 69]

У таблицях 3.2, 3.3 та 3.4 наведено результати проведення регресивного аналізу.

Таблиця 3.2

Результати багатофакторного регресійного аналізу

Множинний R	0,831121
R-квадрат	0,690763
Стандартна похибка	0,150973
Спостереження	10

Розраховано автором

Множинний $R = 0,8311$ і R -квадрат $= 0,6908$ свідчать про прийнятну якість даної моделі.

Таблиця 3.3

Дисперсійний аналіз

	df	SS	MS	F	Значимість F
Регресія	3	0,305483	0,101828	4,467528	0,05665
Залишок	6	0,136757	0,022793		
Разом	9	0,44224			

Розраховано автором

Таблиця 3.4

Результати побудови кореляційно-регресійної моделі

	Коефіцієнти	Стандартна похибка	t-статистика	P-значення
Y-перетин	2,493035	0,305456	8,16168	0,000182
Змінна X1	0,038145	0,099249	0,384331	0,713985
Змінна X2	-0,03785	0,098877	-0,38285	0,715029
Змінна X3	-0,03732	0,099361	-0,37561	0,720126

Розраховано автором

На основі результатів моделювання, рівняння моделі можна записати таким чином:

$$Y=2,4930+0,0381X1-0,0379X2-0,0373X3$$

Результати кореляційно-регресійної моделі для прогнозування ВВП Сполученого Королівства на основі імміграції, еміграції та чистої міграції показують наступне:

Імміграція (X1): позитивний коефіцієнт (0,0381), але з високим значенням р (0,714), що вказує на те, що він не є статистично значущим на звичайних рівнях значущості.

Еміграція (X2): негативний коефіцієнт (-0,0379), також статистично не значущий (р-значення 0,715).

Чиста міграція (X3): дещо негативний коефіцієнт (-0,0373) з високим значенням р (0,720), що вказує на відсутність значного впливу.

Константа: 2,4930, яка представлятиме базовий ВВП за відсутності ефекту міграції.

Модель вказує на слабку статистичну значущість для кожної змінної, що може бути наслідком мультиколінеарності або інших проблем із набором даних. Може знадобитися подальший аналіз, включаючи потенційну

переоцінку факторів або включення інших економічних показників для підвищення точності моделі.

Рівень зайнятості, доходи та фінансовий вплив різних груп мігрантів значно відрізняються. Мета міграційної політики Сполученого Королівства повинна полягати в тому, щоб зробити міграцію більш вигідною. Потрібно зберегти високооплачувану висококваліфіковану міграцію, але зменшити міграцію, яка призводить до того, що люди не працюють або працюють за низьку зарплату [67].

Для того, щоб визначити перспективні напрями розвитку міграційної політики Сполученого Королівства побудовано SWOT-матрицю для виявлення сильних і слабких сторін, а також можливостей і загроз, що можуть мати значення для британської міграційної політики. Використання SWOT-матриці надає можливість оцінити поточний стан міграційної політики Сполученого Королівства. Результат представлено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

SWOT-матриця міграційної політики Сполученого Королівства

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
Гнучка система контролю міграції Розвинена інфраструктура для інтеграції мігрантів Політична стабільність та розвинена економіка	Складність та тривалість бюрократичних процедур Високі витрати на імміграційні послуги Недостатня інтеграція для низькокваліфікованих мігрантів
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
Розвиток нових програм для певних секторів економіки Розширення партнерських програм Підвищення привабливості для міжнародних студентів	Зростання антиміграційних настроїв у суспільстві Конкуренція з боку інших країн за залучення висококваліфікованих мігрантів Вплив глобальних криз

Складено автором

Отже, серед основних сильних сторін міграційної політики Сполученого Королівства варто зазначити те, що країна має досить гнучку систему віз, що дозволяє регулювати потік мігрантів залежно від потреб ринку праці, що забезпечує залучення висококваліфікованих фахівців. Наявність широкої інфраструктури підтримки та адаптаційних програм допомагає мігрантам

швидко інтегруватися, сприяючи їх продуктивності на ринку праці. Сполучене Королівство є привабливим місцем для міграції завдяки стабільній політичній ситуації та високим стандартам життя, що сприяє залученню фахівців з усього світу.

Однак є і слабкі сторони. Так, міграційні процеси у Сполученому Королівстві часто пов'язані зі складною документацією та довгим часом очікування на візові дозволи, що може бути перепорою для потенційних мігрантів. На додаток до цього, високі візові збори та інші витрати можуть обмежувати доступ до міграційної системи для багатьох людей, що потенційно знижує приплив молодих і перспективних працівників. А нестача програм інтеграції для низькокваліфікованих мігрантів може призводити до соціальних проблем та конфліктів на місцевому рівні.

Згідно з SWOT-матрицею, можливості міграційної політики Сполученого Королівства включають, перш за все, **розвиток** нових міграційних програм для визначених секторів економіки. Враховуючи дефіцит робочої сили в певних галузях, Британія може розвивати впровадження цільових міграційних програм для залучення працівників у сільське господарство, охорону здоров'я та інформаційні технології.

Також важливим є розширення партнерських програм. Наприклад, Глобальне партнерство у сфері навичок (Global Skill Partnership) може сприяти розвитку кваліфікацій в країнах-донорах і стимулювати циркулярну міграцію, що вигідно для обох сторін. Глобальне партнерство у сфері навичок було започатковано як ініціатива Міжнародної організації праці, Міжнародної організації з міграції, Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури, Міжнародної організації роботодавців та Міжнародної конфедерації профспілок. Воно має на меті мобілізацію технічного досвіду організацій для підтримки урядів, роботодавців, працівників, навчальних закладів та інших зацікавлених сторін для розвитку та визнання навичок трудових мігрантів, приділяючи особливу увагу жінкам і молоді [70]. Для Великої Британії подібні програми є можливістю не тільки

поповнення робочої сили в сферах із дефіцитом кадрів, а й для покращення торговельно-економічних і дипломатичних відносин із країнами походження мігрантів, а також для розвитку сталих міграційних процесів, що відповідають довгостроковим економічним інтересам країни.

Підвищення привабливості для міжнародних студентів є важливою можливістю для міграційної політики Сполученого Королівства. Країна може посилити свою політику залучення іноземних студентів, які після завершення навчання можуть залишитися в країні і внести значний вклад у її економіку.

Однак є загрози, на які потрібно звернути увагу. Так, збільшення підтримки антиміграційних рухів та політичний тиск на обмеження міграції можуть негативно вплинути на міграційну політику і створити додаткові перешкоди для залучення робочої сили.

Також існує значна конкуренція з боку інших країн у залученні висококваліфікованих мігрантів. Зокрема, Канада, Австралія та країни ЄС активно розвивають свої міграційні програми, що створює конкуренцію за таланти.

Однією з загроз, на яку також варто звернути увагу, є виникнення глобальних криз, таких як економічні рецесії, конфлікти або екологічні катастрофи. Вони можуть впливати на міграційні потоки, створюючи додаткове навантаження на ресурси та системи підтримки мігрантів у Сполученому Королівстві.

Отже, SWOT-аналіз британської міграційної політики дозволяє визначити стратегічні напрями її розвитку. Велика Британія має можливість розвивати економічно вигідні міграційні програми, враховуючи глобальні виклики та конкурентні переваги. При цьому важливо зберегти баланс між залученням нових мігрантів і створенням умов для інтеграції вже наявного населення, щоб уникнути соціальних напружень і підтримувати економічний розвиток країни.

Таким чином, можна виокремити основні напрями розвитку міграційної політики Сполученого Королівства, які наведено на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Основні напрями розвитку міграційної політики Сполученого Королівства.

Складено автором

Розглянемо запропоновані напрями більш детально.

Цифрова трансформація міграційного управління передбачає значні інвестиції у цю сферу задля впровадження цифрових технологій, що може допомогти підвищити ефективність та прозорість. При цьому важливо забезпечити захист персональних даних мігрантів, що є важливим аспектом цифрової трансформації.

Наразі уряд Великої Британії робить серйозні кроки для досягнення своєї амбітної мети оцифрувати прикордонну та імміграційну систему. Для цього впроваджуються схеми електронного дозволу на подорожі (ETA).

З початку 2025 року громадянам з країн за межами Європи, а згодом і європейцям, потрібно буде отримати електронний дозвіл на подорож для в'їзду, аналогічний до систем у США та Австралії. Кожен дозвіл буде цифровим чином прив'язаний до паспорта мандрівника. Це сприятиме спрощенню в'їзду та підвищенню безпеки.

Уряд продовжує тісно співпрацювати з глобальними авіакомпаніями, морськими та залізничними перевізниками, які мають вирішальне значення для забезпечення безперешкодної реалізації програми оцифрування [71].

Міжнародне співробітництво може передбачати, наприклад, створення міжнародних альянсів. Сполучене Королівство може ініціювати створення міжнародних альянсів з країнами, що мають схожі міграційні виклики. Спільні дослідження, обмін досвідом та розробка спільних рішень дозволять ефективніше вирішувати глобальні міграційні проблеми.

Співпраця Сполученого Королівства з країнами походження мігрантів може мати різні форми, орієнтовані на вирішення спільних інтересів і потреб. Це може включати створення програм для навчання та підвищення кваліфікації мігрантів ще до їхнього прибуття, що допомагає забезпечити потреби британського ринку праці. Співпраця може також передбачати інвестиції в розвиток економіки країн походження, стимулювання циркулярної міграції та підтримку безпечних і контрольованих шляхів міграції. Такий підхід сприяє довготривалому економічному розвитку обох сторін і зменшенню нелегальної міграції.

Розвиток внутрішнього ринку праці пов'язаний із міжнародною міграцією, оскільки скорочення залежності від мігрантів у певних секторах дозволяє країні більше покладатися на власні ресурси й регулювати приплив мігрантів відповідно до економічних потреб. Підвищення кваліфікації місцевих робітників може зменшити необхідність у залученні іноземної робочої сили в низькокваліфікованих сферах, дозволяючи зосередитись на залученні висококваліфікованих мігрантів, що відповідає довгостроковій стратегії розвитку економіки.

У рамках підтримки соціальної стабільності Сполучене Королівство приділяє увагу розвитку програм соціальної інтеграції, які спрямовані на адаптацію мігрантів та їхнє культурне включення. Наприклад, програми вивчення англійської мови, тренінги з культурної адаптації, а також ініціативи, спрямовані на боротьбу з дискримінацією та ксенофобією,

допомагають забезпечити гармонійне співіснування різних етнічних груп. Цей напрямок є особливо важливим в умовах багатонаціонального суспільства та врахування потреб мігрантів другого і третього поколінь.

Міжнародна мобільність студентів справді є важливим напрямом міграційної політики Сполученого Королівства. Це пов'язано з багатьма перевагами, зокрема економічними та культурними. Програми, які сприяють приїзду іноземних студентів, дозволяють залучати талановиту молодь до навчальних закладів Сполученого Королівства, що сприяє не лише розвитку вищої освіти, а й економічному зростанню країни через витрати на проживання, навчання, а також внески в дослідження та інновації.

Більше того, випускники з іноземних університетів часто стають професіоналами, які активно підтримують міжнародні зв'язки, що збагачує ринок праці Великобританії навичками та знаннями і формує основу для розширення зовнішньої торгівлі та науково-технічного співробітництва.

Варто також зазначити, що важливим елементом міграційної політики є економічний розвиток. Сполучене Королівство прагне залучити висококваліфікованих працівників, які можуть підсилити національні інноваційні та технологічні галузі. Останніми роками особлива увага приділяється залученню фахівців у сфері медицини, інженерії, ІТ, а також студентів із високим науковим потенціалом. Розвиток програм, таких як Global Talent Visa та Skilled Worker Visa, спрямований на те, щоб зробити Сполучене Королівство привабливим місцем для талантів, які можуть стимулювати інновації та економічний розвиток.

Серед викликів, що стоять наразі перед Сполученим Королівством, є високий показник чистої міграції [72]. Тому, ймовірно, уряд продовжить зусилля щодо управління рівнем чистої міграції, що може включати:

- коригування візової політики для збалансування економічних потреб з цілями міграційного контролю;

- впровадження заходів для заохочення зворотної міграції або моделей циркулярної міграції;
- моніторинг і реагування на зміну міграційних тенденцій.

Отже, майбутня участь Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах, ймовірно, характеризуватиметься балансом між контрольованою міграцією, економічними потребами та міжнародним співробітництвом.

3.2. Потенціал імміграційних програм Сполученого Королівства для стимулювання глобального економічного розвитку

Наприкінці грудня 2018 року Сполучене Королівство разом із 163 іншими країнами прийняло Глобальний договір про безпечну, упорядковану та регульовану міграцію (GCM), першу глобальну угоду, яка встановлює керівні принципи міжнародної міграції. GCM має 23 конкретні цілі, які, незважаючи на те, що вони не мають обов'язкової сили, надають країнам список варіантів політики, які мають розглянути, як найкраще реалізувати ідеї, що містяться в них [73].

Сполучене Королівство активно підтримує GCM як на своїй території, так і за кордоном. Крім усього іншого, вони є одними з провідних вкладників у багатопартнерський трастовий фонд міграції, яким керує Міжнародна організація з міграції.

Багато цілей GCM стосуються питання трудової міграції та спонукають країни думати про шляхи підвищення потенціалу розвитку цієї міграції. Наприклад, мета 5 спрямована на «підвищення доступності та гнучкості шляхів для регулярної міграції». Ці шляхи мають бути створені таким чином, щоб «сприяти справедливому та етичному найму та забезпечувати умови, що забезпечують гідну роботу» (ціль 6) і «створювати умови для того, щоб мігранти та діаспори повною мірою сприяли сталому розвитку в усіх

країнах» (ціль 19), зокрема через грошові перекази (ціль 20). І, нарешті, зосереджено увагу на тому, як країни можуть «інвестувати в розвиток навичок і сприяти взаємному визнанню навичок, кваліфікацій і компетенцій» (ціль 18), щоб набути навичок, необхідних у всьому світі, і сприяти міграції кваліфікованих людей [74].

Центральним для цих цілей є визнання того, що міграція може сприяти економічному розвитку самих мігрантів, їхніх сімей, а також їхніх країн походження та призначення. Але ці переваги будуть реалізовані, лише якщо процес і досвід міграції та інтеграції ведуть до адекватної економічної вигоди для мігранта. Наприклад, щоб грошові перекази мали стимулюючий ефект, мігранти повинні мати доступ до фінансових каналів і грошей для переказу; надмірно обмежувальна політика, яка може підірвати стабільність мігрантів і перешкоджати циркулярній міграції, запобігає цьому.

Глобальний договір про безпечну, впорядковану та регульовану міграцію закликає країни призначення як розширити регулярні шляхи міграції, так і вжити заходів для посилення впливу цих шляхів на розвиток. Міграція може позитивно вплинути на економічний розвиток самих мігрантів, їхніх сімей, їхніх країн походження та країни призначення, якщо пріоритетними є такі аспекти, як інтеграція, грошові перекази та передача навичок [74].

У 2021 році Велика Британія запровадила нову імміграційну систему на основі балів, яка включає низку індивідуальних програм, які залучають працівників із «середньою» та «низькою» кваліфікацією, зокрема сільськогосподарських робітників, водіїв вантажівок та медсестр – щоб допомогти задовольнити потреби ринку праці Великої Британії та забезпечити ефективне функціонування її економіки.

Міграція, якщо її добре спланувати, може мати великі позитивні переваги для самих мігрантів, їхньої країни призначення та країни походження, відомі як «потрійна перемога».

Мігранти можуть отримати вищу зарплату, працюючи за кордоном, покращуючи свій добробут, інвестуючи в освіту та підвищення кваліфікації, а також підтримуючи свої сім'ї на батьківщині. Вони заповнюють дефіцит на всіх рівнях ринку праці в країнах призначення, стимулюючи економіку, створюючи робочі місця та генеруючи податкові надходження. Вони також сприяють торгівлі та інвестиціям; передавати навички, знання та ідеї та заохочувати культурне розмаїття.

Якщо вони добре інтегровані та витрати на міграцію залишаються низькими, мігранти можуть надсилати грошові перекази додому, покращуючи здоров'я та освітні результати, сприяючи продуктивності та забезпечуючи доступ до фінансування для своїх сімей у своїх країнах походження.

Подібним чином, індивідуальні програми, якщо вони добре розроблені, можуть мати безліч позитивних переваг для економіки Великої Британії та її партнерів та відносин між ними.

В інтересах Сполученого Королівства як країни призначення максимізувати економічні вигоди, використовуючи трудову міграцію для доповнення політики розвитку. Встановлено, що на місцевому рівні грошові перекази приносять більше переваг, ніж державні грошові перекази: їх сприяння може мати значний вплив на розвиток. На макрорівні грошові перекази зараз більш ніж у три рази перевищують Офіційну допомогу розвитку і, як було встановлено, сприяють більшому економічному розвитку, ніж вона. Міграційна політика, орієнтована на розвиток, може допомогти :

1. Покращити економічний розвиток у країнах походження, сприяючи таким чином стабільності та безпеці цих країн, а отже глобальну безпеку та стабільність;

2. Створити кваліфіковану та стійку групу талантів, які можна використовувати для покращення економіки країн походження та призначення;

3. Пом'якшити занепокоєння щодо «витоку мізків», що може загрожувати майбутньому співробітництву країн походження в контексті міграції;

4. Покращити торговельні та зовнішньополітичні відносини з країнами походження, показавши, що Сполучене Королівство надає пріоритет перевагам, які вони отримують від міграції;

5. Допомогти Сполученому Королівству досягти своїх цілей щодо «зеленого» переходу та відновлення після COVID-19 за допомогою достатньої кількості кваліфікованих працівників;

6. Забезпечити внесок Сполученого Королівства у досягнення цілей GCM, Порядку денного сталого розвитку на період до 2030 року та інших міжнародних угод [74].

На рис. 3.2 наведено ключові рекомендації щодо сприяння глобальному розвитку за допомогою імміграційних програм Великої Британії.

Рис. 3.2. Основні рекомендації щодо сприяння глобальному розвитку за допомогою імміграційних програм Великої Британії

Складено автором за матеріалами: [74]

Як правило, чим краще захищені мігранти, тим більша ймовірність, що вони сприятимуть розвитку. Схеми тимчасової або циклічної міграції можуть позитивно сприяти розвитку, збільшуючи потенційні доходи мігрантів і заохочуючи грошові перекази. Проте деякі аспекти типових тимчасових схем можна вдосконалити, щоб збільшити переваги участі для мігрантів та їхніх сімей, зокрема під час процес найму та розміщення персоналу. Вони включають скасування початкових витрат, які несуть працівники, щоб вони не мали боргів перед міграцією; підвищення прозорості кадрових агентств і посередників; а також покращення умов праці працівників під час перебування у Сполученому Королівстві для максимізації переваг для мігрантів та їхніх сімей [74].

Важко точно визначити вплив грошових переказів і передачі навичок як на ВВП, так і на рівень освіти в країні походження. Проте численні дослідження показали позитивний ефект; вони можуть збільшити доходи та споживання домогосподарств, дозволити домогосподарствам купувати більше товарів тривалого користування, підвищити рівень життя та покращити навчання дітей у школах. Вони можуть навіть допомогти у фінансуванні більшої та більш кваліфікованої міграції. Полегшення спроможності мігрантів переказувати гроші та принесення нових навичок додому має бути важливим для уряду Великої Британії. Способи зробити це включають зменшення вартості грошових переказів; взаємодія з організаціями діаспори для вивчення того, як збільшити інвестиції в країні походження за допомогою таких схем, як облігації діаспори; та зниження загальної вартості міграції для розширення її доступності, зменшення ризику боргової кабали та сприяння збільшенню грошових переказів.

Для того, щоб отримати найкращі результати, Сполучене Королівство має адаптувати схеми відповідно до конкретних потреб мігрантів, на яких вони спрямовані. Потреби мігрантів відрізняються залежно від статі, віку чи кваліфікації. Наприклад, якщо професія медсестри у Великій Британії переважно приваблює жінок, візи мають включати супровід сім'ї та

формувати навички, які ці жінки хочуть і можуть застосувати вдома у своїх громадах. Коли потреби мігрантів задовольняються, їхні права захищаються, а їхні навички використовуються, вплив на розвиток може бути максимальним.

Імміграційна система Великої Британії на основі балів не робить різниці між різними країнами походження, але індивідуальні програми дають можливість зробити це. Таке націлювання може збільшити потенційний вплив на розвиток [75].

Існує багато причин, чому Сполучене Королівство може прагнути заохочувати міграцію з певних країн, зокрема для підтримки мобільності з кліматично вразливих країн або для розширення торговельних, інвестиційних та зовнішньополітичних зв'язків.

Також може бути простіше сприяти міграції з країн походження, які мають зв'язки з Великою Британією та мають спільну мову з нею. Зосередження на країнах, де економічний розвиток є найбільш актуальним і потрібним, є ще одним способом забезпечити максимальний вплив імміграційних програм Великої Британії.

Є багато секторів, зокрема середньо- та низькокваліфікованих, які страждають від глобальної нестачі робочої сили. Завдяки індивідуальним програмам Сполучене Королівство має унікальну можливість інвестувати у розвиток цих навичок і сприяти міграції деяких спеціалістів.

Підхід Глобального партнерства у сфері навичок [76] забезпечить Сполученому Королівству та країнам походження мігрантів кваліфіковану та стабільну базу талантів, зміцнить торговельні, інвестиційні та зовнішньополітичні відносини та сприятиме глобальному економічному розвитку.

Прикладом такої циркулярної міграції є ініціатива MOVE GREEN – програма між Іспанією та Марокко, що надає молодим марокканцям можливості для професійного розвитку в зеленій економіці [77].

Моніторинг, оцінка та аналіз спеціалізованих програм міграції є затратними та потребують багато часу, що може виходити за межі повноважень основного державного відомства. Однак лише через інвестиції в такі процеси Велика Британія зможе зрозуміти вплив цих програм на розвиток – на самих мігрантів, їхні громади, їхніх роботодавців, країни походження та призначення – і способи їх покращення [74; 78].

Варто також зазначити, що Сполучене Королівство активізує роботу зі скорочення нелегальної міграції. Міністерство закордонних справ, співдружності та розвитку Сполученого Королівства протягом наступних 3 років (до 2027 року) виділить до 84 млн фунтів стерлінгів на усунення причин нелегальної міграції.

Фінансування підтримає проекти в Африці та на Близькому Сході з покращення можливостей освіти та працевлаштування, а також ініціативи, які допоможуть створити стійкість до глобальних потрясінь, таких як конфлікти та зміна клімату, які є двома основними причинами нелегальної міграції [79].

Будуть запроваджені нові програми, щоб допомогти сирійським біженцям у Йорданії та Лівані отримати доступ до освіти, підвищити кваліфікацію та знайти можливості працевлаштування, щоб утримати мігрантів від подальших подорожей.

Із загальної суми 84 млн фунтів стерлінгів, які надходять із існуючих бюджетів Офіційної допомоги розвитку, фінансування включає:

- 13 млн фунтів стерлінгів на розширення програм «Міграція заради розвитку» в Північній і Східній Африці;
- 21 млн фунтів стерлінгів на багатосторонню підтримку для ключових приймаючих і транзитних країн, включаючи Лівію, Ефіопію, Єгипет і Чад;
- 26 млн фунтів стерлінгів на програми підтримки сирійських біженців на Близькому Сході та в ширшому регіоні;
- 24 млн фунтів стерлінгів прямого фінансування для підтримки громад у Судані, Чаді та Ефіопії.

Крім того, до 2 млн фунтів стерлінгів підтримають роботу MOM у Лівії [79].

Таким чином, імміграційні програми Сполученого Королівства можуть суттєво підтримати глобальне економічне зростання, забезпечуючи економічний прогрес як для країни, так і для міжнародного співтовариства.

Висновки до третього розділу

1. Перспективи Сполученого Королівства щодо участі в міжнародних міграційних процесах формуються його політикою і прихильністю до глобальної співпраці через підхід, сформований її зобов'язаннями щодо Глобального договору про міграцію. Хоча було досягнуто значних успіхів у створенні більш упорядкованого та сприятливого середовища для мігрантів, поточні проблеми вимагають постійної уваги. Розвиваючи співпрацю як усередині країни, так і на міжнародному рівні, Сполучене Королівство може посилити свою роль лідера в управлінні глобальною міграцією, максимізуючи переваги міграції для всіх зацікавлених сторін.

2. Імміграційна політика Сполученого Королівства відіграє важливу роль у глобальному економічному розвитку, впливаючи на різні сектори як у Британії, так і в країнах походження робочої сили. Прийнявши Глобальний договір про міграцію, Велика Британія визнала важливість безпечної, впорядкованої та регульованої міграції. Цей договір пропонує широкий спектр політичних заходів, які спрямовані на ефективне управління міграційними процесами для забезпечення соціально-економічних переваг для всіх сторін. Імміграційні програми Сполученого Королівства, які заохочують міжнародну співпрацю, розвиток навичок та стабільні фінансові потоки, можуть суттєво підтримати глобальне економічне зростання.

ВИСНОВКИ

1. Розглянуто концептуальні основи дослідження міжнародних міграційних процесів. Дослідження міжнародних міграційних процесів ґрунтується на розгляді основних теорій та факторів, що формують міграційні потоки. Це явище багатогранне, охоплює економічні, соціальні, політичні та культурні аспекти. Наприклад, неокласична економічна теорія фокусується на різниці в рівні доходів між країнами. Теорія світ-систем підкреслює нерівність у глобальному розподілі ресурсів, а теорія міграційних мереж акцентує роль родинних та етнічних зв'язків, які сприяють сталій підтримці міграційних потоків.

2. Визначено сутність міжнародної міграції та фактори, що її обумовлюють. Фактори, що обумовлюють міжнародну міграцію, можна об'єднати у кілька груп. Так, економічні фактори включають різницю в рівнях зарплат, безробіття, економічної стабільності між країнами-донорами та країнами-реципієнтами. Політичні фактори охоплюють наявність політичної стабільності, рівень корупції, політичні конфлікти або переслідування. Соціальні фактори стосуються умов праці, доступу до освіти, можливості самореалізації та охорони здоров'я. Культурні фактори пов'язані з наявністю або відсутністю релігійної та расової дискримінації. Екологічні фактори спричинені кліматичними змінами та погіршенням навколишнього середовища, що створює додаткові мотиви для міграції.

3. Систематизовано методичні підходи до дослідження участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах. Для визначення особливостей та перспектив участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах було використано як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження. Серед загальнонаукових методів варто відзначити метод узагальнення, аналіз, синтез, індукцію, дедукцію та системний метод, які було застосовано на всіх етапах дослідження. Також для досягнення мети кваліфікаційної роботи було використано тренд-аналіз,

кореляційно-регресійний аналіз та SWOT-матрицю, що дозволило створити цілісне уявлення про участь Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах.

4. Проаналізовано глобальні тенденції розвитку міграційних процесів. Аналіз сучасних глобальних міграційних тенденцій свідчить про зростання масштабів і зміну напрямків міграційних потоків, що суттєво впливає на демографію, економіку та політику країн. Результати проведеного тренд-аналізу для прогнозування кількості міжнародних мігрантів у світі до 2030 року свідчать про те, що кількість міжнародних мігрантів продовжить поступово зростати.

Наразі близько 281 мільйона людей у світі є міжнародними мігрантами, що становить 3,6% світового населення. Сьогодні серед мігрантів переважають трудові мігранти та біженці, які шукають кращі умови через економічну нестабільність, політичні конфлікти або стихійні лиха. Важливою тенденцією є зміна географії міграційних потоків. У той час як США та країни Європи залишаються основними країнами призначення мігрантів, все більше зростає значення країн Перської затоки та Азії через наявність нових економічних можливостей. Це створює нові виклики для держав, адже країни-реципієнти стикаються з необхідністю ефективної інтеграції мігрантів.

Грошові перекази, пов'язані з міграцією, мають значний економічний ефект, перевищуючи обсяг прямих іноземних інвестицій і сприяючи стабільності в країнах походження мігрантів. У 2022 році обсяг таких переказів зріс до 831 мільярда доларів. Лідером серед країн-відправників грошових переказів є США, а країн-одержувачів – Індія.

Також помітною тенденцією є зростання міжнародної студентської мобільності, що підтримує культурний обмін і сприяє розвитку наукових зв'язків. Країни Азії залишаються найбільшими джерелами студентів, а США і Велика Британія – основними приймаючими країнами.

5. Визначено особливості участі Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах. Міграційна політика Сполученого Королівства відображає як історичний колоніальний вплив, так і сучасні економічні потреби, такі як попит на висококваліфікованих працівників. Водночас Brexit та інші політичні зміни вплинули на міграційні потоки та обмежили деякі свободи пересування. Участь Сполученого Королівства в міжнародних міграційних процесах характеризується значним зростанням імміграційних потоків після пандемії COVID-19. У 2023 році чиста міграція досягла 685 тисяч осіб, що було зумовлено, зокрема, збільшенням прибуття з-за меж ЄС, включаючи гуманітарні потоки з України. За останніми даними, близько 160 тисяч українських біженців оселилися у Великій Британії, що робить країну четвертим за популярністю напрямом серед європейських країн для українців.

Ключовими країнами походження мігрантів є Польща, Індія, Ірландія, а також ряд інших держав ЄС і неєвропейських країн. Іноземні студенти також становлять важливу частину міграційного потоку, роблячи значний внесок в економіку та розвиток університетів. У 2022 році у британських закладах вищої освіти навчалося близько 634 тисячі студентів із-за кордону, що виводить Велику Британію на друге місце після США як напрям для міжнародної освіти.

Таким чином, міжнародна міграція до Великої Британії є важливим аспектом її соціально-економічного розвитку, де значну роль відіграють трудові мігранти, іноземні студенти та гуманітарні потоки. Зростання міграційних процесів змінює демографічний склад і впливає на економічні та культурні аспекти британського суспільства.

6. Охарактеризовано економічні наслідки міжнародної міграції для Сполученого Королівства. Економічні наслідки міжнародної міграції для Сполученого Королівства мають як позитивні, так і обмежувальні аспекти, що впливають на різні сектори економіки. Оцінка фінансового ефекту залежить від зміни складу мігрантів і періоду часу. Управління бюджетної

відповідальності прогнозує, що вища чиста міграція може знизити державні запозичення на короткострокову перспективу, хоча це передбачає відтермінування збільшення витрат на державні послуги. Якщо уряд враховуватиме потреби збільшеного населення, до 2028/29 року знадобиться додаткові витрати на суму приблизно 6,1 млрд фунтів стерлінгів.

Вища міграція сприяє економічному зростанню, особливо завдяки мігрантам з-за меж ЄС, які можуть підвищувати продуктивність. Зокрема, нова бальна система від 2021 року спрощує доступ на ринок праці для високооплачуваних фахівців. Це вирішує проблему нестачі кадрів у критично важливих секторах, одночасно сприяючи зростанню економічної активності та попиту на соціальні послуги.

Вплив міграції на працевлаштування та заробітну плату місцевого населення є переважно незначним. Дослідження показують, що загальний вплив мігрантів на заробітну плату та безробіття серед британських працівників здебільшого незначний або відсутній. У довгостроковій перспективі наявність мігрантів дозволяє розвивати малі та середні бізнеси через збільшений попит на товари і послуги, а діти іммігрантів часто швидко інтегруються, сприяючи зменшенню наслідків старіння населення.

Попри позитивний економічний вплив, значна міграція створює тиск на житло, комунальні послуги та соціальну інфраструктуру. Нова хвиля імміграції потребує інвестицій у розвиток цих сфер, аби забезпечити стійкий баланс між економічними вигодами та соціальною стабільністю.

7. Узагальнено перспективні напрями розвитку міграційної політики Сполученого Королівства. Вони спрямовані на адаптацію до глобальних викликів, зміцнення економічного розвитку та посилення соціальної інтеграції. Акцент робиться на підвищенні ефективності міграційної системи для задоволення потреб внутрішнього ринку праці та розширення міжнародної співпраці.

Побудовано кореляційно-регресійну модель для оцінки обраних факторів впливу на показник ВВП Сполученого Королівства. Результати

кореляційно-регресійної моделі для прогнозування ВВП Сполученого Королівства на основі імміграції, еміграції та чистої міграції показують наступне: імміграція (X1) – позитивний коефіцієнт (0,0381), але з високим значенням p (0,714), що вказує на те, що він не є статистично значущим на звичайних рівнях значущості; еміграція (X2) – негативний коефіцієнт (-0,0379), також статистично не значущий (p -значення 0,715); чиста міграція (X3) – дещо негативний коефіцієнт (-0,0373) з високим значенням p (0,720), що вказує на відсутність значного впливу. Константа: 2,4930, яка представлятиме базовий ВВП за відсутності ефекту міграції.

Для того, щоб визначити перспективні напрями розвитку міграційної політики Сполученого Королівства побудовано SWOT-матрицю для виявлення сильних і слабких сторін, а також можливостей і загроз, що можуть мати значення для британської міграційної політики. До основних сильних сторін можна віднести гнучку систему контролю міграції, розвинену інфраструктуру для інтеграції мігрантів, політична стабільність та розвинену економіку. Серед слабких сторін виділено складність та тривалість бюрократичних процедур, високі витрати на імміграційні послуги та недостатню інтеграцію для низькокваліфікованих мігрантів. Можливості включають розвиток нових програм для певних секторів економіки, розширення партнерських програм та підвищення привабливості для міжнародних студентів, а основні загрози полягають у зростанні антимиграційних настроїв у суспільстві, конкуренції з боку інших країн за залучення висококваліфікованих мігрантів та впливі глобальних криз.

Виокремлено основні напрями розвитку міграційної політики Сполученого Королівства: цифрова трансформація міграційного управління, міжнародне співробітництво, співпраця з країнами походження мігрантів, розвиток внутрішнього ринку праці, підтримка соціальної інтеграції мігрантів та залучення іноземних студентів.

8. Визначено потенціал імміграційних програм Сполученого Королівства для стимулювання глобального економічного розвитку.

Імміграційна політика Сполученого Королівства відіграє важливу роль у глобальному економічному розвитку, впливаючи на різні сектори як у Британії, так і в країнах походження робочої сили. Прийнявши Глобальний договір про міграцію, Велика Британія визнала важливість безпечної, впорядкованої та регульованої міграції. Цей договір пропонує широкий спектр політичних заходів, які спрямовані на ефективне управління міграційними процесами для забезпечення соціально-економічних переваг для всіх сторін. Імміграційні програми Сполученого Королівства, які заохочують міжнародну співпрацю, розвиток навичок та стабільні фінансові потоки, можуть суттєво підтримати глобальне економічне зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Rees P., Lomax N. Ravenstein Revisited: The Analysis of Migration, Then and Now. *Comparative Population Studies*. 2019. Vol. 44. P. 351-412. URL: <https://d-nb.info/1214672078/34>
2. Ravenstein E. The laws of migration. *Journal of the Statistical Society in London*. 1885. № 48(2). P. 185–235.
3. Семенова М. А. Міжнародні міграційні процеси як інструмент гібридного впливу: стан вивчення проблеми. *Актуальні проблеми політики*. 2020. № 65. С. 139–146. URL: http://app.nuoua.od.ua/archive/65_2020/22.pdf
4. Todaro M. A. Model of labour migration and urban unemployment in less-developed countries. *American Economic Review*. 1969. № 59. P. 138–148.
5. Skeldon R. Migration transition revisited: Their Continuing Relevance for the development of migration theory. *Population, Space and Place*. 2012. № 18(2). P. 154–166.
6. Савчук А.В. Розвиток інтелектуальної міграції в умовах діджиталізації світової економіки : дис. ... канд. економ. наук : 292-міжнародні економічні відносини. Київ, 2021. 281 с.
7. Петрова Я. В. Теоретичні моделі дослідження міграційних процесів. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи*. 2014. № 1101, Вип. 32. С. 56-64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhISD_2014_1101_32_10
8. Piché V. Contemporary Migration Theories as Reflected in their Founding Texts. *Population-E*. 2013. № 68 (1). P. 141-164. URL: <https://shs.cairn.info/journal-population-2013-1-page-141?lang=en>
9. Sjaastad L. A. The costs and returns of human migration. *Journal of Political Economy*. 1962. № 70(5), partie 2, P. 80-93.
10. Lee E. A theory of migration. *Demography*. 1966. № 3(1). P. 47-57

11. Sassen S. The rise of global cities and the new labor demand. *The Mobility of Labor and Capital*, 1988. chapter 5. P. 126-170.
12. Stark O., Bloom D. E. The new economics of labor migration. *The American Economic Review*. 1985. № 75(2), P. 173-178.
13. Мульска О. П. Сутність і каузальність міграційних процесів і макроекономічних параметрів. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. Серія економічна. Серія юридична. 2021. Вип. 28. С. 48–55.
URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5075172>
14. Simmons A. Explaining migration: Theory at the crossroads. *Explanation in the Social Sciences: The Search for Causes in Demography*, Louvain-la-Neuve, Belgium, Universite catholique de Louvain, Institut de demographie, 1987. P. 73-92.
15. Tsegay S.M. International Migration: Definition, Causes and Effects. *Genealogy*. 2023. № 7. URL: <https://doi.org/10.3390/genealogy7030061>
16. Skeldon R. International Migration, Internal Migration, Mobility and Urbanization: Towards More Integrated Approaches. 2017.
URL: <https://www.un.org/en/development/desa/population/events/pdf/expert/27/papers/II/paper-Skeldon-final.pdf>
17. Migration. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn/emn-asylum-and-migration-glossary/glossary/migration_en
18. Івашук І. О., Стахова Н. В., Живко М. А. Міжнародні міграційні процеси : навчальний посібник. Тернопіль. : ЗУНУ. 2022. 204 с.
19. Міжнародні економічні відносини: підручник / За редакцією А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 602 с.
20. Томашук І. В., Болтовська Л. Л. Міграційні процеси у контексті глобалізації світової економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. С. 64-75.
21. Гетьман О.О., Колеснік О.С. Місце трудової міграції в системі міжнародних відносин та загальноміграційних процесах. *Глобальні та*

національні проблеми економіки. 2017. Випуск 15. С. 455-460. URL: <http://global-national.in.ua/archive/15-2017/92.pdf>

22. Labour migration. ILO. URL: <https://www.ilo.org/topics/labour-migration>

23. Key areas of migration governance and management. Labour migration. URL: <https://emm.iom.int/handbooks/labour-migration/types-labour-migration>

24. World Migration Report 2024. International Organization for Migration URL: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2024>

25. Колісниченко П.А., Фільштейн Л. М. Методи та техніка наукових досліджень. *Наука – Виробництво*. Кіровоградський національний технічний університет. 2016. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/55297008.pdf>

26. Голюков А.П. Економіко-математичне моделювання світогосподарських процесів: навч. посіб. Х.: «ЗНАННЯ». 2009. 222с.

27. Грінченко Р. В., Бабій О. М., Кошельок Г.В., Літвінова В.О. Прикладні аспекти використання SWOT-аналізу при формуванні стратегії розвитку територіальних громад. *Галицький економічний вісник*. Т. : ТНТУ, 2024. Том 88. № 3. С. 167–179. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/46236>

28. Hofmann M., Jolivel A., Huss D., Ambiaux C. International Migration: Drivers, Factors and Megatrends. Policy Paper. ICMPD. 2020. URL: <https://www.icmpd.org/file/download/51472/file/Policy%2520Paper%2520-%2520Geopolitical%2520Outlook%2520on%2520International%2520Migration.pdf>

29. World Development Report 2023: Migrants, Refugees, and Societies. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2023>

30. International Organization for Migration. URL: <https://www.iom.int/>.

31. *International Migration Outlook 2023*. OECD Publishing, Paris. URL: <https://doi.org/10.1787/b0f40584-en>

32. McAuliffe M., Blower J., Beduschi A. Digitalization and artificial intelligence in migration and mobility: Transnational implications of the COVID-19 pandemic. *Societies*. 2021, URL: <https://www.mdpi.com/2075-4698/11/4/135>.

33. COVID-19 Air Traffic Dashboard. URL: <https://www.icao.int/sustainability/Pages/COVID-19-Air-Traffic-Dashboard.aspx>
34. Remittances. World Bank Group. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/migration/brief/remittances-knomad>
35. Remittances Slowed in 2023, Expected to Grow Faster in 2024. World Bank Group. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/06/26/remittances-slowed-in-2023-expected-to-grow-faster-in-2024>
36. Higher Education. UNESCO. URL: <https://uis.unesco.org/en/topic/higher-education>
37. Long-term migration figures in the United Kingdom from 1964 to 2023. URL: <https://www.statista.com/statistics/283287/net-migration-figures-of-the-united-kingdom-y-on-y/>
38. Sumption M., Walsh P. W., Brindle B.. Net migration to the UK. . The Migration Observatory. 2024. URL: <https://migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/briefings/long-term-international-migration-flows-to-and-from-the-uk/>
39. Long-term international migration, provisional: year ending June 2023. URL: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/internationalmigration/bulletins/longterminternationalmigrationprovisional/yearend ingjune2023>
40. Population by country of birth and nationality. URL: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/internationalmigration/datasets/populationoftheunitedkingdombycountryofbirthand nationality>
41. Migration statistics. UK Parliament. 2024. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn06077/>
42. Non-British population of the UK 2021, by nationality. URL: <https://www.statista.com/statistics/759859/non-british-population-in-united-kingdom-by-nationality/>

43. Cuibus M. V., Walsh P. W., Sumption M. Ukrainian migration to the UK. The Migration Observatory. 2024. URL: <https://migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/briefings/ukrainian-migration-to-the-uk/>
44. G. Sturge. Migration statistics. Research Briefing. 24 May 2024. URL: <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN06077/SN06077.pdf>
45. Cuibus M. V. Migrants in the UK: An Overview. The Migration Observatory. 2024. URL: <https://migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/briefings/migrants-in-the-uk-an-overview/>
46. OECD Economic Outlook, Volume 2024. Issue 1, OECD Publishing, Paris. URL: <https://doi.org/10.1787/69a0c310-en>.
47. *OECD Economic Surveys: United Kingdom 2024*, OECD Publishing, Paris, 2024 URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/deliver/709e70b8-en.pdf?itemId=%2Fcontent%2Fpublication%2F709e70b8-en&mimeType=pdf>
48. The international student population in England and Wales: Census 2021. URL: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/internationalmigration/articles/theinternationalstudentpopulationinenglandandwalescensus2021/2023-04-17>
49. Reason for international migration, international students update: May 2024. Office for national statistics. URL: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/internationalmigration/articles/reasonforinternationalmigrationinternationalstudentsupdate/may2024>
50. Top host destination of international students worldwide in 2022, by number of students. URL: <https://www.statista.com/statistics/297132/top-host-destination-of-international-students-worldwide/>
51. Inbound mobility rate - definition. URL: <https://uis.unesco.org/en/glossary-term/inbound-mobility-rate>

52. Inbound mobility rate. URL: <https://data.uis.unesco.org/index.aspx?queryid=3807>
53. The Effect of Immigration on the UK Economy. URL: <https://iasservices.org.uk/the-effect-of-immigration-on-the-uk-economy/>
54. Employment rate of UK and non-UK born adults in the United Kingdom from 1st quarter 1997 to 2nd quarter 2023. URL: <https://www.statista.com/statistics/915732/immigrant-employment-rate-uk/>
55. Dustmann C., Kastis Y., Preston I. Inequality and Immigration. Institute for Fiscal Studies, 2022. URL: <https://www.nuffieldfoundation.org/wp-content/uploads/2019/11/Inequality-and-immigration-IFS-Deaton-Review-of-Inequalities.pdf>
56. Nickell Stephen, Saleheen Jumana, The Impact of Immigration On Occupational Wages: Evidence from Britain. 2015. Staff Working Paper №. 574. URL: <https://ssrn.com/abstract=2706493> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2706493>
57. Carlos Vargas-Silva, Madeleine Sumption. The Labour Market Effects of Immigration. 2023. URL: <https://migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/briefings/the-labour-market-effects-of-immigration/>
58. Carlos Vargas-Silva, Madeleine Sumption, Ben Brindle. The Fiscal Impact of Immigration in the UK 2024. Migration Observatory. URL: <https://migrationobservatory.ox.ac.uk/resources/briefings/the-fiscal-impact-of-immigration-in-the-uk/>
59. International Migration Outlook 2021. OECD Publishing, Paris. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/international-migration-outlook-2021_29f23e9d-en;jsessionid=uBdXsDHXeBqof6gJEJtTep4-ksH9kr0QWbw62xxc.ip-10-240-5-146#page=113
60. Office for Budget Responsibility: Fiscal risks and sustainability. 2024. URL: https://obr.uk/docs/dlm_uploads/Fiscal-risks-and-sustainability-report-September-2024.pdf

61. The Fiscal Impact of Immigration on the UK. Oxford Economics. 2018. URL:
https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5bfd2209e5274a0fce0e285f/The_Fiscal_Impact_of_Immigration_on_the_UK.pdf
62. The impact of migration on the fiscal forecast Office for Budget Responsibility. 2024. URL: <https://obr.uk/box/the-impact-of-migration-on-the-fiscal-forecast/>
63. Public spending: a brief introduction. UK Parliament. 2024. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-8046/>
64. Hong Kong British National (Overseas) Visa (BNO). URL: <https://www.geldards.com/expertise/law-for-families-individuals/hong-kong-british-national-overseas-visa/>
65. Graduate visa. URL: <https://www.gov.uk/graduate-visa>
66. Antczak Barbara. Consequence of international labor migration in world practice. *Journal of Modern Science*. 2023. vol. 53. №. 4. P. 93-112. Doi:10.13166/jms/176326.
67. Robert Jenrick MP, Neil O'Brien MP, Karl Williams. Taking Back Control. Why Britain needs a better approach to immigration. Centre for Policy Studies. 2024. URL: https://cps.org.uk/wp-content/uploads/2024/05/CPS_TAKING_BACK_CONTROL_PDF.pdf
68. Hoseong Nam, Jonathan Portes. Migration and Productivity in the UK: An Analysis of Employee Payroll Data. IZA Institute of Labor Economics 2023. URL: <https://docs.iza.org/dp16472.pdf>
69. GDP (current US\$) – United Kingdom. URL : <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?end=2023&locations=GB&start=2014>
70. Global Skill Partnership. URL: <https://www.ilo.org/publications/global-skills-partnership-migration>
71. UK to expand digital travel to more visitors. URL: <https://www.gov.uk/government/news/uk-to-expand-digital-travel-to-more-visitors>

72. Net migration forecast and its impact on the economy. URL: <https://obr.uk/box/net-migration-forecast-and-its-impact-on-the-economy/>

73. Global Compact for Safe, Regular, and Orderly Migration. New York: UN. 2018. URL: https://refugeesmigrants.un.org/sites/default/files/180713_agreed_outcome_global_compact_for_migration.pdf.

74. Dempster H., Dew J., Huckstep S., Castiglioni M., Zimmer C. Enhancing the Development Impact of the UK's Immigration Pathways. CGD Policy Paper 258. Washington, DC: Center for Global Development. 2022. URL: <https://www.cgdev.org/publication/enhancing-development-impact-uks-immigration-pathways>

75. Britain has entered a third phase of post-war immigration. URL: <https://www.economist.com/britain/2022/04/07/britain-has-entered-a-third-phase-of-post-war-immigration>

76. The Global Skill Partnership. URL: <https://gsp.cgdev.org/>

77. Move Green. URL: <https://www.migrationpartnershipfacility.eu/mpf-projects/26-e-co-development-for-innovation-and-employment-in-green-and-circular-economy-between-andalusia-and-morocco-move-green>

78. How the UK Can Promote Global Development Through Immigration Pathways and Why They Should. IOM. 2022. URL: <https://unitedkingdom.iom.int/news/how-uk-can-promote-global-development-through-immigration-pathways-and-why-they-should>

79. UK steps up work to reduce illegal migration. URL: <https://www.gov.uk/government/news/uk-steps-up-work-to-reduce-illegal-migration>

80. Кваліфікаційна робота магістра : методичні рекомендації до виконання (для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності «Міжнародні економічні відносини») / уклад. Л. І. Григорова-Беренда, О. А. Довгаль, Н. А. Казакова, С. А. Касьян, Н. В. Непрядкіна, О. В. Ханова. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 44 с.